

РЕДАКЦИОННА

НЕ ПОСЯГАЙТЕ И КЪМ ДОМА НА ПИСАТЕЛИТЕ И ХУДОЖНИЦИТЕ!

Тези дни на тревога сред творците от варненското сдружение на писателите като че ли ни накараха да забравим за един светъл празник – Деня на народните будители. Изпратено е писмо от областния управител във Варна Данчо Симеонов относно прекратяване на договор за наем от 5.12.2008 г. с нота да се освободи сградата до десет дни след получаване на писмото, което е с дата 27 октомври 2009 г. Всъщност сградата на Творческия дом на писателите и художниците е деактивирана от публична държава в публична общинска собственост с акт №5435 от 12.12.2008 г. и в акта изрично е упоменато, че държавата е бивш собственик, а правата за управление се делегират на кмета на община Варна на основание чл. 12, ал. 5 от ЗОС. Как така ще си напуснем дома посред зима, от чия собственост ни гони областният управител и на какво основание?

Тази сграда е създадена върху общинска земя и немалък дял от средствата за изграждането ѝ са общински. Деактивирането на Творческия дом на писателите и художниците във Варна като публична общинска собственост всъщност разрешава един несправедливо оформен казус. Защото май това е последният останал дом за творците на перото и четката в града. И едва ли трябва държавата да определя

какво е нужно за град като Варна. Да припомним ли какво се случи с други сгради в града ни, които областната управа вече само формално определя като държавни, а всъщност частните бизнес интереси отдавна са си ги разпределили, с незначителната подробност, че те не са варненски... и т. н. А какво да кажем за безответствеността на областната управа, проявена точно към тази сграда, когато предишният председател на сдружението им предаде ключовете в началото на 2008 г., а никой от тази управа тогава не си и мръдна пръста, поне да провери какво е останало в сградата. И в резултат се оказа, че клубът е напълно разграбен (включително и целият барплот, съществуващ още от създаването на тази сграда – точно сега кметът на община Варна би трябвало да потърси и отговорност кой и как от областна управа е приемал и кой и как е предавал владението ѝ.)

Съвсем не ни беше до Празника на будителите този път. И сякаш вече не той е „интересният“, а делниците на някои чевърсти „събудени“ хора, представящи си защитата на държавния интерес само като отнемане на нещо, пък било то създадено преди повече от 30 години С КОНКРЕТНО ОПРЕДЕЛЕНАТА ЦЕЛ: ДА БЪДЕ ДОМ НА ПИСАТЕЛИТЕ И ХУДОЖНИЦИТЕ ОТ ВАРНА.

БОРИСЛАВ ГЪРДЕВ

ПРЕОБРАЖЕНИЯТА ЗАХАРИЕВИ

Захарий Стоянов е сред тези български писатели, от ранга на Ботев, Каравелов, Вазов и Алеко Константинов, формирани, изградени и употребени в обществено-политическите борби у нас през 70-те – 90-те години на 19 век.

Без да повтаряме учудването на проф. Александър Балабанов: ”Абе, той, тоя Захари Стоянов, бил много голям, бе!”, ще се убедим в същото, ако внимателно прочетем обемното му литературно и публицистично творчество.

Като истински син на своето време Захарий Стоянов ще извъ-

рши гигантски преход от къшлите в Добруджа и първобитното съществуване в Медвен, през завършването на 4 клас в Сливен до попадането си в русенското читалище ”Зора” в компанията на революционните дейци около Никола Обретенков.

Така от 1872 - 1873 г. той ще е постоянно сред тези щастливци, които ще бъдат на определено място в точното време, сред мъчениците и героите, творещи националната история и градящи темелите на нова България.

Захарий Стоянов заедно със

Иван Димитров – Вака “Нощта, в която времето спира”

ДИМИТРИНА ЯКИМОВА

ОТЕЦ ПАИСИЙ

Паисие. Ти, глас от вечността, съдбовен вик, пребродил вековете, ти, факел на великата печал, напред в нощта по пътя ни пак светиш.

Сега, когато всичко е назад, кошмар отминал и далечен спомен, в живота с въпросителните пак с товар от изпитания огромни

е всеки. И незнайно как в душата си един е с жива рана, а в друг, затънал в тленна суета – зъл присмех бди. В душата си, мълчана,

един зад благи думи завист крий, а друг от произхода се срамува. Зачеркнал в памет родствени черти, на чужд език с угоден тон флиртува.

От векове е тоя пътър свят. От радости и скърби се вълнува. Мъдрец и грешник. Беден и богат. Заслушани в премъдрото ти слово,

се питаме за кой ли път защо не смогнахме в едно: да сме щастливи, че в краткия ни подарен живот да оправдаем твоите усилия.

Панайот Иванов –
„Изкуството на
прабългарите
в областта на
писането”

На стр. 2

За книгата „Ходене
по вода” на Ангел
Г. Ангелов

На стр. 4

Марко Илиев –
Из „Неформатни
текстове”

На стр. 8

Неизвестни писма
на Андрей Германов
до Наварт Хмаяк
(продължение от миналия
брой)

На стр. 9

Георги Николов –
„За моряшките
суверия...”

На стр. 11

КАТЯ БАКЪРДЖИЕВА
ПРОСВЕЩАВАЩИЯТ
И ПОУЧАВАЩИЯТ

В живота човек среща хора, които просвещават и такива, които поучават.

Каква е разликата между тия два типа хора? Просвещавашите са тези, които дават знания, внедряват култура и по тоя начин спомагат за духовното издигане на личността и народите. Тези, които поучават, се различават от просветителите. Те дават готови норми за поведение и налагат мнението си. Обикновено си служат с изразите: „Така не може”, „Така трябва”, „Така не трябва” и пр.

Лично аз се възхищавам от човека просветител, защото той ще ми даде възможност като поема познанието, да го осмисля и да се насоча към това от него, което ме привлича и е заложено в моите гени. Той няма да ме насилва в избора ми, а ще ми даде насоки, които ще използвам според наклонностите си.

За разлика от просветителя поучаващият ще се опита да контролира моя избор или да го оспорва. Между учителите се срещат истински просветители, които, давайки знания, отварят пред ученика вратите на науката без излишни поучения. Но има и такива, които не разкриват простор за собствения „аз” на ученика.

В нашата история има много примери на личности просветители, особено в епохата на възрождането. Тях народът е нарекар будители и им е отредил празник – 1 ноември. Можем да изброим много имена: Паисий Хилендарски, Петър Берон, Неофит Рилски, Раковски, Левски, Ботев, Бачо Киро, Петко Славейков, Каравелов, Вазов, Чинтулов... В епохата на чуждо господство, когато няма българска държава, има български училища, читалища, книги и вестници, издавани на родния ни език. Начело на движението за национално самоосъзнаване и борба за освобождение стоят именно просветителите будители. В оная тъмна епоха те не са поставени на пиедестал, от който да поучават надут, а са действени личности – залагат идеите си, личностните си качества, средства и възможности, жертват и живота си, ако е необходимо... Личният пример на просвещенците е силен и красноречив и той повежда народа към борбата за свобода.

ПРИЗНАНИЕ

В края на октомври нашият съгражданин, литературният критик и историк Панко Анчев бе удостоен в Москва със званието „ПОЧЕТЕН ДОКТОР” („Доктор хонорис кауза”) на Литературния институт „Максим Горки”.

ЧЕСТИТО!

На стр. 3

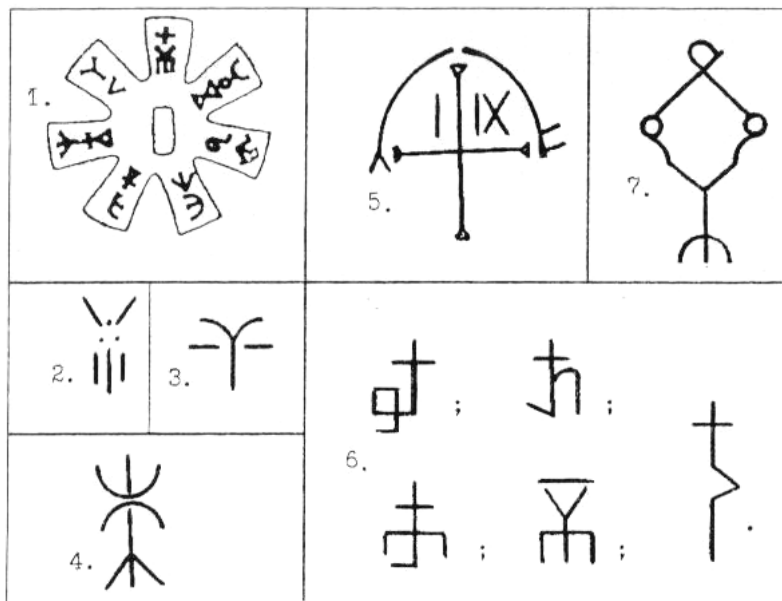
ПАНАЙОТ ИВАНОВ

ИЗКУСТВОТО НА ПРАБЪЛГАРИТЕ В ОБЛАСТТА НА ПИСАНЕТО

Работата ми върху прабългарската руническа азбука и върху надписите на нея ден след ден ме убеждаваше, че прабългарите са били не примитивни, както са мислили някои наши учени, а подчертано културни хора, при това патриоти, отправящи молитвите си към своя нов Бог и неговата майка – Богородицата – на своя език, записвайки ги със своите букви – руните – и не са робували на триезичната догма, яростно подържана от Византия и папския Рим. Но онова, което в надписите им ме е впечатлявало, беше красивото съчетание на руните в тях. В този факт именно проличаваше изкуството им в областта на писането.

Първото внушително доказателство в тази насока е руническият надпис върху бронзовата розетка от Плиска (1). Руните в него са изящно врязани върху седемте лъча на паметника и подчертано изкусно съчетани. Те са наредени една под друга, като се започва от върха на всеки лъч и се отива към центъра на розетката, а тя от своя страна прилича на седмолъчно слънце, на каквото е бил оприличаван Иисус Христос и от богомилите.

Авторът му явно е желаел не само чрез съдържанието на над-

Табло с разгледаните рунически надписи

писа, което е подчертано агитационно, но и чрез красотата на руните с тяхното съчетаване и разположение една спрямо друга да впечатли призоваваните обикновени хорица да приемат драговолно Светата Троица, но и чрез красотата на розетата като цяло да възпита у тях доверие и обич към нея.

Не по-малко красота излъчва и написаната с руни сирийско-арабска дума „селясе“ (2), означаваща „три“ в смисъл на „Света

Троица“. Авторът и на този надпис от една дума също е бил човек на изкуството и също е целял да впечатли сънародниците си и да ги привлече към новата вяра.

Такъв е бил, без съмнение, и онзи надпис (3), в който авторът му пак по оригинален начин е съчетал трите руни при написването на същата дума. Тя е врязана върху шлем на воин и в голяма степен наподобява лице на човек с притворени очи, който преди влизане в боя моли Бога, в

случая – Светата Троица, да бди над него и да го пази от вражешките стрели, копия и мечове. Авторът на надписа, както се вижда, е бил не само добър художник, но и психолог – познавач на човешката душа и конкретно душата на войника.

Надгробен надпис от гр. Долни Луковит (4), който на прабългарски звучи: „Кан ич“, а в превод гласи: „Упокой, Троице!“, също се отличава с красотата си. Той е бил начертан върху глинени съд. Както се вижда и неговият автор се е проявил като талантлив художник, който створението си не кара да изпитваме не само естетическа наслада, но и уважение към покойника, за когото е отправена молитва към Светата Троица.

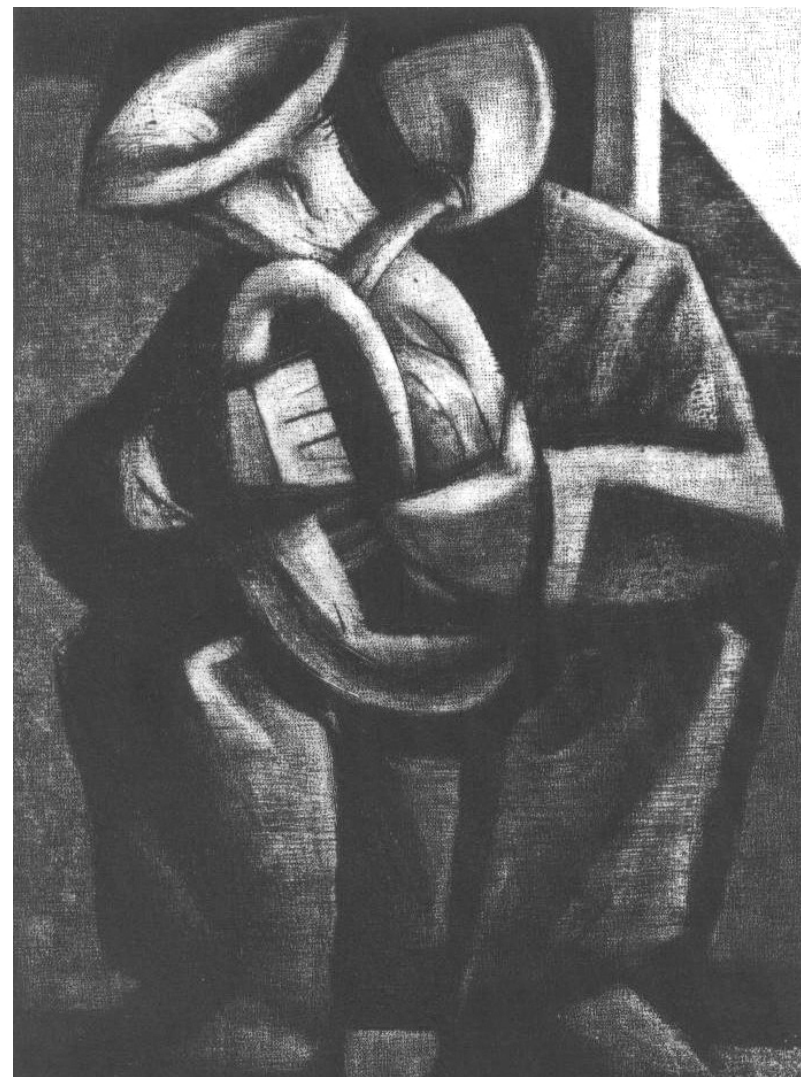
Следващият надпис (5) е начертан твърде своеобразно. Той на прабългарски звучи: „Таса салиб кеч или геч“, а в превод гласи: „Честен кръст, мини или прости, помилуй!“. Той впечатлява с това, че с руните на последната дума в него е начертан свод над кръста, който наподобява кубе на църква. По такъв начин авторът и на този надпис се е показал като твърде изобретателен творец и пропагандатор на християнската вяра.

Споменатата по-горе дума

„салиб“, означаваща кръст, също е сирийско-арабска и сред прабългарските рунически надписи се среща около 40 пъти. И при нейното написване руните в доста случаи (6) са съчетани така, че да наподобяват ту църквици, ту нещо друго, което може да предизвика у гледащите ги приятни чувства и да ги направи добри християни, т. е. да изиграят ролята на агитационен фактор.

В края на работата си ще спра вниманието на читателя върху още един рунически надпис от една дума (7). При неговото написване авторът му е проявил като че ли върха на чувството си за симетрия и красотата. В него той така е съчетал руните, в резултат на което не само е написал думата „салиб“, но е нарисувал и предмета, който тя означава – кръста. И да си признаем, колкото пъти спра погледа си върху нея, толкова пъти благославям ръката, която я е написала.

И тъй, въз основа на изнесеното оставам с убеждението, че прабългарите са били изкусни майстори в областта на писането и се проявили като такива още преди идването на Кирило-Методиевите ученици в България.

Иван Димитров – Вака „BASS“

възпоменателно слово за поета от Сашка Александрова, публикувано тази година на 3 септември във великотърновския в. „Борба“ по повод кончината на Радко Радков, който 3 дни по-рано се прости със земния си живот и бе погребан като почитен гражданин

на Габрово в тамошните централни гробища.

Присъстващите писатели и поети от варненското сдружение, както и почитатели на поезията, поздравиха авторката за уникалната по своето съдържание книга, а тя раздаде автографи.

МАРИН КАДИЕВ ПРЕДСТАВИ „МОЯТ РАДКО И ПРИЯТЕЛИ“ ОТ СВЕТЛОМИРА БИНЕВА

На 6 ноември вечерта онези творци и почитатели на поезията, които дойдоха в Сдружението на писателите на ул. „Крали Марко“ 11 във Варна, имаха възможността да се докоснат до живота, творчеството и духа на големия наш поет и драматург, световнопризнаният майстор на класическия сонет Радко Радков. Известният литературният кри-

тик и журналист, председател на Съюза на независимите български писатели Марин Кадиев, представи книгата на Светломира Бинева „Моят Радко и приятели“. Заедно с авторката, която е първа съпруга на Радко Радков и остава негова вярна приятелка до края на дните му, там бе и дъщерята на Светломира и Радко – Мария Радкова, поетеса и преводач от английски,

Още в началото на представянето присъстващите видяха мултимедийно интервюто на Марин Кадиев със Светломира Бинева и Радко Радков по ТВ СКАТ, излъчено тази година, когато два пъти носителът на Наполеоновата награда „Солензара“, Кавалерът на френската култура и носителът на Кръста на Френската академия на науките Радко Радков бе още сред живите и вероятно единственият поет в света, прочел книга за живота и творчеството си приживе. Само преди дни книгата на Светломира Би-

нева бе наградена с престижната Априловска награда за книга на годината.

Марин Кадиев, позовавайки се и на оценките на светила в световната литературна критика, постави Радко Радков сред гениалните поети на всички времена. Той разказа интересни подробности из живота на Радко Радков още от младите му години и с огорчение отбеляза, че у нас поетът все още не е удостоен с подобаващото му се признание. „За гениалния поет и драматург Радко Радков тепърва ще се пише в България, а неговото творчество ще се изследва задълбочено“, убеден е литературният критик.

Дъщерята на поета – Мария Радкова, която сега живее в Щатите, прочете възпоменателно слово за баща си, написано от неговия добър приятел и бивш колега от ВТУ „Св.Св.Кирил и Методий“ – проф. Николай Даскалов. Сестрата на Светломира Бинева – Марта, прочете възпоменателно слово от проф. д-р Иван Харалампиев – също бивш колега на поета и преподавател във Великотърновския университет. Поетесата Ели Георгиева от варненското сдружение прочете

От стр. 1

или да се подиграва с починалия Катков, но и да се разправя жестоко със средствата на писаното слово с довчерашни съмишленици ("Ситно, дребно фейлетонче"), с бивши партийни лидери ("Славейковщина и Каравеловщина", „Мъститото старче“, "Ние, долуподписаните!") и чужди дипломати ("Фон Лепер и петте лева")...

Успоредно с работата в пресата Захарий Стоянов става и депутат в 4 ОНС, в 3 ВНС и в 5 ОНС, на което е подпредседател (15 октомври – 14 декември 1887г.) и председател (от 15 октомври 1888 до смъртта си на 2 септември 1889 г.). (...)

Всъщност преображенията на Захарий Стоянов следват протуберансите и гърчовете на следосвобожденската ни действителност, в която, за съжаление, няма място за консенсус и съгласие по магистралните вътрешно и външнополитически въпроси и в която, ако не си либерал или консерватор, трябва да станеш такъв в някое от крилата им, за да очакваш житейска реализация. В противен случай следва да се удовлетвори с присъствието си в масата на мъгчаливото мнозинство.

Захарий не е такъв. Той не може да бъде анонимен и тъпкан човек.

Има съзнанието, че е допринесъл за раждането на свободна България и затова, прегръщайки либералните идеи, е чакал мига за осребряване на усилията си.

Той настъпва по време на Съединението и съвпада със сложната ситуация у нас, родила 10-годишната българо-руска крамола. В близо четири от тях З. Стоянов е една от водещите фигури в България, допринесла в най-голяма степен за всичките активни и пасиви на провежданата държавна политика. На противниците на тази негова главоломна и на моменти нелицеприятна кариера ще напомня, че това е бил целенасочен избор.

Захарий е осъзнавал, че е партизанин в журналистиката (декларира го открито – "Последна дума" във вестник "Борба"), че вестникарството е стъпка към политическата кариера и към място в националната литература. В този аспект развитието и израстването му са логични и са показателен пример за нашенските нрави.

Но така е постъпвал не само той. Ние не можем да си представим битието на Алеко Константинов без вестник "Знаме" и идеите на Демократическата партия на Петко Каравелов или Вазов извън страниците на "Мир" и кръга около Стоилов, Иван Евстратиев Гешов и Народната партия. (...)

Захарий става име в обществото чрез своята публицистика. Тя натежава при избора му за депутат, тя му отваря и вратите към голямата литература. В нея той е колкото следовник на Каравелов и Ботев, но и на Теофраст Ренодо и Еужен Атен, толкова и оригинален и самобитен талант, майстор-полемист, блестящ анализатор, поднасящ вещо и непосредствено своите идеи на език емоционално въздействащ и разбираем за всеки негов читател.

Такъв е той и в Народното събрание - оформен политик, чо-

век с авторитет и влияние, знаещ кога да вземе думата, за да направи запомнящо се и ярко изказване. Споменавам само две – първото, с което пледира отпускането на пенсия от 6000 лева годишно на Александър Екзарх, което е прието, но с горчивата констатация-коментар: "Съжалявам, че имаме и такива депутати, които не знаят нито от история, нито от минало, нито от нищо и мерят всичко с адвокатско мерило. Говоря за господин Станева..." (5 декември 1887 г.) и най-вече второто – прието при отпускането на месечна пенсия от 100 лева на севлиевския поборник Д. Багрянов, участвал в национално-освободителните борби от 1862 до 1876 г. с проговутия д-р Минчо Цачев, желал прекратяване на дебатите и прехвърляне на прощението към Вътрешното министерство.

Много показателна е реакцията на председателя Захарий Стоянов: "Когато Христо Ботев се биеше с неприятеля, в това време доктор Цачев беше колъааси в турския аскер и когато той говори за такива хора, като Ботев, трябва да седне на колена във в калта на стълбите." (Гласове: "Позор!", 12 ноември 1888 г.).

Много точен е Вазов в оценката си за Захарий в "Нова земя" (1896): "С една дума той убиваше една репутация, с един

БОРИСЛАВ ГЪРДЕВ

ПРЕОБРАЖЕНИЯТА ЗАХАРИЕВИ

етикет една партия...

Българският език в неговата история, полемика, памфлет, издаде секретата си, доби рядка дотогава сатанинска сила.

Захариевата – образна и богата – а при това тъй проста – фразеология, идеше на грубия вкус на българина, затова стигаше сърцето му."

И това е характерно не само за публичните му изяви, но и за интимни и съкровени текстове, каквито са антологията с афоризми "Обскуранти и мистици в литературата", в която разкрива учителите и образците в творческото си поприще и своите широки културни интереси и дневникът му от 1882 - 1886 г., лаборатория за повечето от статиите и книгите, с които след това ще изненадва своите почитатели и критици.

Всъщност писателят се ражда успоредно и едновременно с журналиста Захарий Стоянов. След фейлетоните "Преосвященному отцу" и "Знаеш ли ти кои сме?" ("Независимост", 16 ноември и 24 декември 1880 г.) се появява "Имената на българските въстаници, които са посегнали сами на живота си" ("Работник", 29 април 1881 г.), първообраз на "Записките" и на "Васил Левски", а статиите му, групирани в раздела "В памет и защита на борци за свобода" са подготовка за бъдещите му по-обемни изяви в мемоарно-документалната ни летописна литература, в която регистрира безспорни успехи с "Васил Левски (Дяконът)". Черти из живота му" (1883), "Черти из живота и списателската деятелност на Любен С. Каравелов" (1885), "Четите в България на Филип Тотя, Хаджи Димитър и Стефан Караджа" (1885) и "Христо Ботйов. Опит за биография"

(1888) и които са брънки от амбициозния му омировски замисъл, почти осъществен напълно, за обхвато отразяване на революционните "бурни двадесет години на века" – 1866-1886 г.

Злободневната политическа действителност стимулира писателската активност към една по същество репортажно-публицистична насоченост – "Заробването на Гаврил паша, 6 септември" (1885), "Любен Каравелов и неговите клеветници" (1885), "Превратът през 1881 година" (1886), "Чардафон велики" (1887), ражда блестящите фейлетони "Кандидат за министър", "60 000 лева икономии в държавния бюджет", „Стефан Стамболов и каприциозната Аделина Патти" (1886), както и показателните за времето си брошури, написани с чисто утилитарна цел – "Не му беше времето" (1886), "Какво направихме в Търново?" (1886), "Коронаваните нихилисти в България" (1886), "Кои са виновниците на 9-и август?" (1886) и "Документи по преврата на Девети август" (1887) с негово предисловие.

Захарий Стоянов има основна заслуга за издаването – заедно с Наталия Каравелова – на 8-те тома от съчиненията на Любен Каравелов (1886 - 1887) с негов предговор, както и на съчиненията на Христо Ботев (1888) под не-

гова редакция и с негово въведение. (...)

Пътят към съвършенството води до създаването на български биографичен роман "Христо Ботйов" и до сътворяването на великолепия национален епос "Записки по българските въстания" (1884 – 1889 - 1892).

Безспорно е, че това е големият му литературен паметник, синтез между мемоар, хроника, роман и епопея, сагата „нон финито", която без излишна скромност разкрива одисеята по формирането и израстването си като личност, участите си в двете знаменити въстания и борбата за оцеляване след убийството на войводата Бенковски.

"Записките" затвърждават литературната слава на Захарий Стоянов. Те предизвикват възторга както на обикновените читатели, така и на самия владетел (Телеграма №100 от март 1888 г.), подтикват Стоян Заимов да напише своите етюди "Миналото" (1895), в които набляга на психологическите зарисовки и обобщения, липсващи в "Записките".

Отношенията Вазов – Захарий Стоянов са отделна важна тема, но бих посочил, че в тях преобладава достолепното съперничество и съобразяване с таланта на противника.

Захарий точно и безпощадно критикува Вазовите слабости в "Неотдавна", "Михалаки чорбаджи", "Руска" и "Митрофан и Дормидолски".

Иван Вазов осъзнава грешките си и след това в значителна степен ги поправя.

Статията на Захарий Стоянов "Имената на българските въстаници, които са посегнали сами на живота си" го стимулира да

напише "Епопея на забравените" (1883), а "Записките" – да създаде в Одеса "Под игото" (1889), тъй като е имал мотив не само като литературен съперник, но и като патриот-русофил, като творец, желаещ художествено проникновено да претвори епохата на възторг и погром, която живее в първичната си непосредственост и грубост в Захариевите "Записки". (...)

Истината е и, че със своите "Записки" Захарий Стоянов доказва, че е сред най-даровитите ни имена, но и полага основите на либералната историографска традиция, дарила българската история и литература с "Дневник" на Стефан Стамболов (1887), "Стефан Стамболов и новейшата ни история" (1909) на Димитър Маринов, "Строителите на съвременна България" (1911 – 2009) и "Македония и българското възраждане през 19 век" (1918) на Симеон Радев, "Политика и съюзи" (1917) на Димо Кьорчев и "България и световната криза" (1923) на Васил Радославов.

Пишейки за Захарий Стоянов, не бива да забравяме, че той влиза дръзко и скандално в литературата с много популярния памфлет "Искендер бей" (1882), изпълнен с жлъч и подигравки към тогавашния му враг и бъдещ приятел Александър Батенберг, че същата

година по аналогичен начин си разчиства сметките и с един от вдъхновителите на преврата на 27 април 1881 г. – д-р Константин Стоилов в другия, непечатан приживе памфлет "Българският Кавур".

Капризите на времето раждат и втората му дисидентска творба, писана за по-добри години – "Превратът през 1881 г." (1886), в която привърженикът на правителството и княза изпада в парадоксална, двусмислена и конфузна ситуация, да ги критикува със задна дата за прегрешенията им при суспендирането на Търновската конституция през 1881 г. И вероятно знаейки какво ще последва ("Никаква служба"), Захарий Стоянов предпочита да напише честно и пристрастно хрониката на онези трагикомични, налудничави дни от забавачницата на българската демокрация за своето чекмедже.

Геният на Захарий ражда и най-ведрата и оптимистична апология на българския национализъм "Чардафон велики" (1887), явяваща се до голяма степен и автопортрет, и съответник на неговата съдба и същност, и прекрасният роман за Ботйов – додатък към "Записките", и ескизите към ненаписаната биография на Любен Каравелов (1885-1886), и брошурите, с които се разправя постфактум с противниците на Съединението и Александър Батенберг.

Той защитава темпераментно и неистово своите позиции (след като е преживял благополучно бурята в братска Румъния), напада и обвинява от позиция на силата ("Не му беше времето", "Кои са виновниците на 9-и август?"), громи и разобличава враговете си, слизайки до площадното ниво

на жълтата преса...

Хубаво е, че след тези партизански писания следва биографичният роман за Ботйов, ведрият пътепис за разходката с Фердинанд до Рила и Родопите и работата по третия том на "Записки по българските въстания". Вероятно тогава Захарий е разбрал, че не бива да се отдава на прекалено политиканстване (след сондажа с Димитър Петков при екзарх Йосиф Първи на 11 април 1889 г. и при подхлъзването с предложението за премиерско кресло в уцърб на Стамболов на 2-3 август 1889 г.), че е опасно да се рушат мостове, човешки взаимоотношения и литературни контакти. Може би и затова е бързал през последната година от живота си да пише не само злободневни статии, но и да издава Ботйов, да присъства на пазара с първия си роман, да се помири с Вазов на Костенецкия водопад на 17 август 1889 г. и да се опита да завърши третия том на своите "Записки".

Смъртта му в Париж на 2 септември 1889 г. в ръцете на бъдещия депутат, шеф на парламента и на МС от Народниолибералната пратия д-р Петър Гудев е неочаквана и поражда слухове за отравяне както от Стамболов, така и от руския Азиатски департамент, но е факт, че парижките лекари Пино и Пошер констатира болестта задънване на червата, при което смъртта е била неизбежна. Така Захарий Стоянов умира в разцвета на своите сили и способности, на върха на литературния успех и на държавната йерархия.

В близките години е можел да продължи катеренето нагоре по стълбата, която води надолу, но е било вероятно и в един момент да се стъписа и оттегли по примера на учителя си по демокрация П.Р.Славейков, до когото изпраща силно и достойно критично писмо от 10 април 1885 г. в защита на вестника на Георги Кърджиев "Напред", едно от най-представителните в богатото му епистолярно наследство.

Със сигурност е щял да преживее болезнено агонията на Стамболовото управление и неговата оставка и ако Господ за пореден път го бе запазил от последване, съд и атентати, вероятно е щял да напише поредния си опит за биография – за живота и делото на политическия си кумир Стефан Стамболов.

И си мисля, че все пак Съдбата е постъпила по най-мъдрия начин – предпазила го е от нови изкушения и падения, поставяйки на изпитание качеството на сътвореното от него пред съда на читателската аудитория.

Захарий Стоянов търпи забрава до 1922 г., когато е преоткрит от проф.Александър Балабанов с фундаменталната му статия "Един класик на българската проза", поместена в списание „Пролом" на 30 юни с.г.

След това настъпва голямото му завръщане в българската литература, преосмислянето и дооценяването му и като продуктивност, и като ниво, и по достойнство – редом до Каравелов, Ботев, П. Р. Славейков, Вазов и Алеко Константинов.

Сред първенците и класиците на художественото ни слово.

Завинаги!

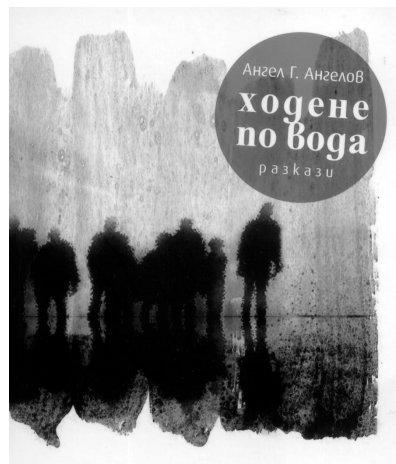
Убеден съм, ако хората прочетат разказите на Ангел Г. Ангелов от книгата „Ходене по вода“ светът би станал с малко по-добър. Защото скрити в собствените си ниши – семейни, любовни, професионални – едва ли можем да усетим с такава острота заобикалящото ни зло, деформиранията си усещания за благочестивост, приятелство, морал... В същностната съпричастност между неговите питания и проблемите на настоящето, или по-скромно казано, търсенето на смисъла, който собствената ни модерност може да има за нас, Ангел Г. Ангелов настоява за своя, различна гледна точка към света. Под предлога на цивилизацията, под претекста на прогреса е прогонен духът на всичко, което с право или не може да се сметне за суеверие, за химера; до отхвърлянето на всеки начин на търсене на истината, който не е в унисон с общоприетия.

Взривила като че ли един цялостен поглед към човека, прозата на писателя изисква значително интелектуално усилие и духовна концентрация, за да бъде разчетена. Осветил огледалата на притчите и намножил ефекта на отраженията чрез изреченски игрови обрати, стилът у Ангел Г. Ангелов става мара за усилието на твореца – разпънат между битово-делничното и битийно-универсалното – да ословеси тревогата си от този етнопсихологически възел, в който сме завързани всички. Неговият „парадоксален“ почерк, едновременно бичуващ и прелъстяващ, презиращ грозотата, но и изпитващ изтънчена наслада от нейното така мъчително зараждане, притежава изключителна словесна енергия, с която се противопоставя на травмиращите негативните истини, на тревожните нравствено-психологическите заключения и екзистенциални прозрения.

Художествена вселена в разказите на Ангел Г. Ангелов, уникална сама по себе си, обема времепространството на цялата човешка вселена, както и тъмните територии на догадаемата, но непостигната (пред) история. С чувство за мяра – разбира се и с интонацията на лично вдадения в темата автор, писателят демонстрира изключителната си литературна култура като деликатно напомня за себе си. Свидетелства за прехода, тъжни и иронични, нелишени от гняв и от нагласата за раздаване на справедливост, разказите от „Ходене по вода“ са безусловно изпитание и за най-безразсъдните, дръзнали да се преборят с твърде темпераментното, ерудирано, трудно, конципирано мислене на писателя. Словото на Ангел Г. Ангелов по свой начин умъдрява традиционни понятия, търсейки смисъла им в сенчестите състояния на съвременния ни живот: надеждите са безпосочни, знанието вече не облекчава терзанията на човека, като в зла прокоба съзнанието не може да се откъсне мисълта за крайното човешко време, сърцето отсъства с основната си функ-

ция – да одухотворява, да осмислотава света и т.н. В образите от неговия сборник необятната широта на предметния универсализъм се съчетава с пределна конкретност, индивидуалност, детайлираност, актуалност и злободневност. Тези образи са безкрайно далеч от абстрактната символика и схематизма. Може да се каже, че в „Ходене по вода“ космичната широта на мита се съчетава с острата злободневност на съвременния поглед и с конкретността и предметната точност на реалистичното наблюдение. Зад най-фантастичните на пръв поглед образи се разкриват действителни събития, крият се живи личности, стоят големият личен опит на автора и точните му наблюдения.

Една непрекъсната смяна на лирически изказ, който преминава през пиетета към потъпканата духовност, изгубената вяра, болката от битийстващия конформизъм, до (само)ироничния преглед към близката исто-

рия, от която като от паноптикум се появява странното същество на онази „изстрадала, препатила, многократно възсядана, тормозена, обичана, мразена, нападана, обругавана, ограбвана, употребявана, падала, въздигала се с мъка, отново възсядана Мъченица кобила“, пътуваща неуморно сред социалната лакомия, алчност, омерзение, раболепие. Виртуозно прегрупирайки фактите и пренауреждайки несъвместимите елементи, за да ги види в нови конфигурации, за да прогледне отвъд тях, словото на Ангел Г. Ангелов започва да кръжи като че в клетка, от която е все по-трудно да бъде извадено. Без да се пази от обвинения в мистицизъм, художествената му интуиция има претенцията да е не само асимилатор на всички познати форми, но и смел създател на нови форми – т.е. в положение да обхваща всички структури в проявения или не свят – като познание на надчувствената Реалност, „невидимо видима в една вечна тайна“.

Но за това е необходимо човек да се издигне над алчността, да се себепотгъждестви с нещо отвъд постижението, отвъд придобиването на власт. Самата дума свобода е всичко, което още ме въодушевява като читател. Вярвам, че тя е в състояние да поддържа безкрайно стария човешки фанатизъм. Тя несъмнено отговаря на единствения справедлив стремеж на съвременния творец – да се признае, че при толкова много злощастия, които наследяваме, ни е оставена най-голяма свобода на духа. От нас зависи да

не злоупотребяваме сериозно с нея. Без никакви условия за обичуване, в един вакуум, до който достигат само неясни шумове, човешките същества на писателя преживяват пълни метаморфози както някои насекоми, реактуализирайки вечния въпрос каква безкрайна загадка са „другите“, колко необясними са тяхното поведение и техните подбуди, както и техните внезапни и неоснователни промени, противоречията им. В едно време, белязано с мащабни етнополитически и конфесионални промени в българското общество, авторът успява да отключи не само явените на повърхността обществени тенденции, но и дълбинните им същности и значения. Маскараднo-игровият, иронично-травестийният поглед към действителността логично извеждат иронията като естествена реакция срещу абсурдите на режима, което помага да се изгради устойчива жизнена позиция, преодоляваща евентуалната травма от „новите“ истини. Бла-

АНГЕЛ ДЮЛГЕРОВ

СЛОВТО КАТО ДЕЙСТВИЕ НА „ПРЕВОД“

Ангел Г. Ангелов. „Ходене по вода“,
Издателска къща „Жанет 45“, П, 2009

гостта и кротостта лесно могат да ни хвърлят в заблуждение – внушава авторът, визуализирайки явно една от съвременните политически фигури, но много често зад тях пропъзлява грамадната самоизмама, закономерното, предопределеното, неизбежното ехидно самодоволно. Дали отминалото не ни преследва за някакви грехове? Омерзението, задрямалият гняв, желанието за извоюване на старо достойнство не са достатъчни, за да ословесят въпросите и неизказаните желания. Маскарадното светуосещане, травестийният темперамент и склонността към особена художествена игра позволяват на Ангел Г. Ангелов категорично да обобща своите многопосочни интереси, при това разположени върху един от най-респектиращите периоди в развитието на националната ни история.

Следователно авторовата логика на художествения образ у Ангел Г. Ангелов игнорира затворената, празната и гладка плоскост (повърхност) и фиксира само онова, което излиза извън границите на действителното, и онова, което влиза в дълбините. Увлечени в гонитбата на недостижимата сладост, не сме ли готови на всичко заради сътворения миг, донесъл ни вселенски блаженства, всепобеждаващи пориви, безсмъртни желания, неунищожими стремления – без да замислим за цената, плащана незабележимо, неусетно и неизбежно? Остъргал от същността си нежните трепети на Душата,

вибрациите на висшите матери, запасил се с неизчерпаеми количества енергия, устремил се към удвоената Точка“, днес духът човешки остава все по-чужд и спял за съдбата „и делото на него самия“. Личността не само не е лишена от противоречия, но е „родена в противоречия“ и всеки следващ миг ни поднася поредната провокация към живота на общността, поредната констатация, облъхната с болка и просветлена печал. „Времето на всеобща умо-ра, успешното настъпление на Нощта и недостигът на усилие за мислене“ все още не достигат високите стъпала на собствения катарзис и с всяка минута ни влекат в безвремието на изгряващата Нощ.

Много отдавна Ангел Г. Ангелов се отърси от идеалния модел на съвременното литературно философстване, който определя разгръщането на историята и намира своята кулминация в хипостазата на края. Най-важният извод, до който той достигна

с живот без правила, с хитрост и безгрижие, гротесковото у Ангел Г. Ангелов е само формиращо се, то никога не е готово, не е завършено: то винаги се изгражда, създава се и самото то изгражда друго. Интелектуално истинската красота в тази проза изисква трудоемко интелектуално усилие, за да се различи от преждевременното и бързо повяхващо разцъфтяване в масовия художествен текст. Или както казва Платон в „Пир“: „... такава е човешката природа в изконната ѝ мистична същност“ (кн. I, гл. VIII).

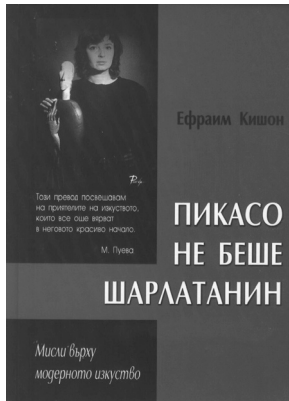
Гротесковото национално тяло е космично и универсално: в него се подчертават общите за целия космос стихии – липса на спомен за Миналото, но и никакво вълнение относно Бъдещето, живота, лишен от цветовете на човешките отблясъци, „величествени, заплашителни, неотстъпчиви, непоколебими, разпуснати, безпардонни, недалновидни, нетърпящи възражения, плашещи, гръмогласни, агресивни и непреодолими човешки индивиди, които се „опиват от самотата си, отдават ѝ се с наслада и живеят спокойно и самодостатъчно“; то отразява космичната йерархия; това тяло може да се слива с различните природни явления – с планините, реките, моретата, островите и континентите; то може да изпълни целия свят.

Така достига до едно от най-големите достойнства на книгата – свършеното припокриване между характеристиките на епохата и наличието на Език, чрез който се поставят отчетливи фундаменталните въпроси за истината и действителността. Истинско удоволствие е човек да следи езиковата фриволност и чете езиковите обрати в „Ходене по вода“, чрез които писателят се опитва да мисли, изхождайки от този вакуум на настоящето. Основавайки се на неписаното правило, че човекът е човек единствено чрез езика, който го конституира, словото у Ангел Г. Ангелов успява да избегне риториката. Фразата, обвита често в труднопроницаеми облаци, се разклонява в много посоки; тя дешифрира бавно и търпеливо знаците, за да разплете тайната на сблъсъка на битието на Езика с това на човека. Ходят на изложението не е спокоен; това е вълна, която връхлита на пресекулки, за да победи мълчанието и отсъствието, да пресъздаде лутанията на едно ставащо слово, да свърже тези разчленени смисли, които се люшкат по повърхността, и да ги прегрупира според наново реконструирания опит.

Читателят вероятно би се уплашил от някои от чудовищните исторически провали в тази книга, от деградацията, свеждането на живота до неговите елементарни измерения. Но същевременно разказаното от Ангел Г. Ангелов ни убеждава, че писателската дейност изглежда единствената възможност за съществуване на моралния творец. Опитът му към самонадмгване задължително преминава през силната вяра, че по този начин може да подтикне околните към активно себевглеждане.

ГЕОРГИ ХОДЖЕВ

“ПИКАСО НЕ Е ШАРЛАТАНИН”

Това е заглавието на книгата на Ефраим Кишон, преведена и издадена от моята съгражданка от Велико Търново, световно-известна скулпторка, носителка на наградата „Хенри Мур“, Маргарита Пуева.

Когато книгата достигна до мен, още в самия пролог ме заведе до една точка, която би могла да бъде отворен пункт в редица разсъждения за модерното изкуство или по-точно сурогатът на модерното изкуство. Нямам намерение да правя тук анализ

на цялата книга, тъй като това е изключително сложна материя, но точно тази книга можеше да бъде ключ и аргумент към спора, който се разгоря наскоро по повод случая Черни и доби медийно измерение в републикански мащаб. Ключ към това какво представляват такива “произведения на изкуството” е задълбоченият поглед на Кишон.

Винаги съм смятал, че шумните текстове за престабилизираната прастара хармония на същността или какво ли не друго написано в изложбените каталози, трябва да се приемат с чувство за хумор (стр.7-8). Това, което горчиво Кишон нарича “чувство за хумор”, е всъщност дълбоко скрита болка. Във всяко едно отношение всеки истински творец е наранен и всеки зрител и любител на изкуството е унизен, “когато превъртеният творец многозначително мълчи и се показва като дълбоко впечатлен от всички недомислици, съпътстващи ежедневието”. Особен принос за този тип превъртели “творци” и меценати имат Съединените щати. И докато в творбите на някои авангардни творци като Джаксън Полък и Анди Уорхол има кризис на съвременната “иконография”, то въпреки това в тях има смисъл. Но какво може да се каже за хора, които осемдесет години след “Писоара” на Марсел Дюшан се опитват да имитират с някакво “чувство за хумор”, унижавайки целенасочено и болезнено България?

“Из между тези побъркани “художествени” произведения на пръсти се движат коленопоклонно слабоумни величия с възхитени лица, вкопчени в луксозен каталог, мърморещи нещо на самите себе си (стр. 8 - 9). Именно такива слабоумни величия от Европейския съюз са тези, които са отпуснали 180 хил. евро за плагиатора Черни и подгласника му Мирасчиев от Пловдив. Колко точно го е казал Ефраим Кишон! И сред цялата тази панагерика, след целия този гръмогласен шум в медиите всъщност не се крие нищо друго “освен тлъст бизнес за важните и тайнствени търговци на изкуство, тъмни блейзери и неопровержимите доказателства на някой именит критик”. Вече осемдесет години тази чудовищна подигравка шества из Европа и света, стотици въжеиграчи, псевдофилософи на деструкцията, изковават закони за победата на “творби”, достойни единствено за сметицето. Без това случаят Черни щеше да бъде невъзможен. Медийният интерес към този случай доказва една перверзна страст към това, което някога Фройд бе нарекъл “изкуство по стените на писоара”.

Още Дьолакроа в своите “Дневници” на 22 февруари 1860 г. пише: „Каква е върховната цел на всеки вид изкуство, ако не е ефект?“ Като се съобразим с тези думи на великия Дьолакроа и ги приложим към достойните за сметицето или вторични суровини творби на съвременното изкуство? Всъщност тук имаме ефективно реализиран замисъл с целта, описана от Кишон по-горе – “тлъст бизнес”. Всъщност не можем да изразим нищо повече от казаното от автора.

Изградена драматургично, книгата на Кишон и особено нейният пролог и епilog са изключително ценна находка за всеки търсещ истината в областта на модерното изкуство.

Всички произведения на изкуството се създават за хората. За – Другите.

Ефраим Кишон – сатирик, режисьор, филмов продуцент (два негови филма са номинирани за „Оскар“) – е личност от световна величина.

Малцина досега са знаели, че Кишон е следвал история на изкуствата и скулптура. Чрез неговия филм “Изтегли контакта, водата ври” милиони зрители и читатели на тази книга са открили изненадващи факти за нейния автор.

Маргарита Пуева, преводачката на книгата, е родена през 1950 г. във Велико Търново. През 1974 г. завършва скулптура в класа на проф. Панайот Димитров във Великотърновския университет “Св. св. Кирил и Методий”. Осми носител е на престижната награда на името на големия скулптор Хенри Мур, Англия. Има многобройни участия в международни изложби.

ДИМИТРИНА ДАНАИЛОВА

СЪКРОВЕНИ НОКТЮРНИ ВЪВ ВАРНА

Екзотика, страст и самба! Не, това не е единствената представа за Бразилия. От далечния бряг на света поетът Андерсон Брага Орта на плавни вълни предава своята изтънчена артистична поезия. Неговата стихосбирка „Варненска елегия” съдържа съкровени ноктюрни. Заглавието не озадачава, защото авторът е добре известен на почитателите на лириката. Андерсон Брага Орта е първият бразилски поет, посетил България. Той участва в Софийските международни писателски срещи през далечната 1982 г.

Разноезичието не се оказва пречка при предаване на душевните послания. Като варненци – мургави летни столичани – можем да се гордеем, че Андерсон Брага Орта е вдъхновен от нашия град и с дискретността на словото си внушава чара и обаянието на глъбинните влечения на душата. Модерният творец, пишец и хайку, и херменевтични ноктюрни, дълбае други хоризонти – не полетно лазурни, а интимно умъдрени. Той създава „тиха” поезия, в която разделите са равностойни на срещите („Раздяла”). В неговата поезия не одически, а елегично може да зазвучи любовта („Варненска елегия”). Но в деликатния свят на лирика се влиза тихо... И не се оставят следи, защото той самият е изписал всичко.

Билингвистичното издание става факт чрез вещия превод на Румен Стоянов – преподавател в СУ „Климент Охридски”. Художественото оформление на Момчил Стоянов допълва внушението на творците.

На премиерата в концертната зала на Радио Варна артистичният бразилски темперамент бе заявен чрез присъствието на посланик Пауло Америко Вейга Волоски. Читателската аудитория бе посветена и в романа „Ханаан” на Граса Араня, а ароматната и богата на подправки кухня бе представена чрез книгата „Вкусове от Бразилия”.

АНДЕРСОН БРАГА ОРТА

ОГЛЕДАЛО

В огледалото се гледам
и не виждам
детето, което от там ме гледа.

ПРОИЗТИЧАЩО ХАЙКУ

Твоите очи блестят в мрака.
Отварям прозореца
да излезе слънцето.

Иван Димитров – Вака “Конкурс за красавици”

ЛЮБОМИР КАЛУДОВ

ДУХЪТ НА ТИГЪРА

Към края на един дълъг запой в кръчмата, неоправдано наречена “Духът на тигъра”, вероятно разгорещена от камината и изпития пелин, една дама във хищна възраст и изразителни заоблености под блузката ме попита настоятелно: “Вие пишете ли?” Отговорих неопределено “ммда”, като имах предвид някои съвсем други работи и годишния счетоводен баланс на фирмата, за който отговарям. Окуражена, тя пхна под чашата ми една салфетка и прошепна: “Имате очи на поет. Напишете ми нещо специално.” При това, вероятно неволно, докосна някои части от тялото ми, за които не отговарям. Не съм много силен в литературата, даже понякога се чудя къде да сложа пълния член, но пелинът не прощава. Написах един стих, който някъде бях чел, мисля, че в една руска детска книжка:

Птичка църка сред лъката.

Приближи към нея крава,

и я спина за краката.

Птичко, бъди здрава...

Тя го прочете, опита да се изчерви и ми каза: “Сексуален маниак! Кога ми забеляза краката? Ама тази вечер не може, щото съм семейно. На мен ли е посветено? Искаш ли да ти пусна... някои работи... в интернет?” Следващото “ммда” преобърна съдбата ми... След около седмица компютърът в службата се напълни с писма, съобщения, вируси и бактерии. Чудех се откъде идва всичко това, докато не прочетох: “Поздравяваме Ви! Имате петицавсайта “пудритеточкапей”. Влезте, задасияполучите.” Влязох. След това започна верига от трагични събития. Намерих онова, написаното върху салфетката на главната страница на “пудрите”. Духът на тигъра явно беше излязъл от кръчмата. Отдолу имаше коментари – “Ти си гений!”, “Обичам истинските мъжкери.”, “Мога ли да ти се обадя? Мини на лични бележки.”, “Аз ли съм крава, бе комплексар!”, “Екстраполирайки авторовата експресивност върху темпоралния му минимализъм...” , “Напомня ми за Индия! Аз съм на страната на кравата. Браво на нея!”, “Що не си... бе, педераст неосъзнат!” и още няколко от този вид. Встрани имаше таблица с оценки. Бях получил седем единици, три двойки и дванадесет петици. Единици ни поставяха за преписване по математика, но не съм имал толкова много наведнъж, даже като повтарях осми клас. И петици също. Следвадни мевикашефа и гледа някакособено. Онази, неговата техническа сътрудничка с дупчестия чорапогашник, дето цял ден рови из Интернет за хороскопи, черни магии, авангардна порнография и извънземни, ме беше изпортила. “Браво, браво, Велимиров! Ти си пишел еротична поезия! А ние нищо да не знаем! Давам ти цялата отпусака за миналата и за тази година. Върви, почивай, твори! Аз те мислех за обикновен пияница, а то – поет! Браво! Ето защо закъснява годишния отчет, чак сега разбрах.” Прибрах се вкъщи гузен. В пощенската кутия – писмо от някакъв си “сричките, пет без пет”. Елате, пише, в нашия сайт. Срещу сумата от лева ще публикуваме шедьоврите Ви безплатно. Попълнете сам посочените отдолу цифри върху точките и изпратете на адрес... В кухнята жена ми реве и си бърше сълзите с една салфетка. Онази, от духът на тигъра дошла за автограф. “Муце, не е това, за което си мислиш.” А тя.” Как не е, как не е. Аз, като напълнях след раждането, на крава ли ти приличам? А? Ше ти дам аз на тебе едни птички и едни крака!” Излязох навън. Вървя към “Духът на тигъра” и си мисля – този път ще си пия на воля и никакви стихове, никакви салфетки.

ЕМИЛ ИВАНОВ

ВАЗА

Тя днес мълчи – снарядна гилза;
заряд, от нея излетял,
рушил е, палил и пронизвал...
Сега е ваза със цветя.

В пръстта убити спят безгласно,
А тя ухае с нов заряд...
Букет рожденен тъй поднася
войната бивша на мира.

НАТАТЪК

Съдба, съдба, какво ли ни донесе
тъй пролетно цъфтящата измама?
След обич, страст, сега е вече есен –
Листата зъзнат, а плодът го няма...

Далечен спомен само през мъглата –
неотлетяла птица – стон надава...
Живот, живот, по пътя ни нататък
Единствено смъртта ще побеждава.

ПОРИВ

Защо ли след съдбите разделени,
пак чувството като от клетка птича –
на разума през пречките студени –
към твоя дом лети и те обича?

Зов към какво е поривът понесен –
във есента любовна всичко съхне?
Навярно ехо на самотна песен,
където пя – там иска да заглъхне...

СТРУНА

Нима, от скръб и самота измъчен,
смъртта да призоваваш сам е грях,
щом битието – музикант несръчен –
изтръгваше от теб през вопли смях?

Животът с радост тук не те целуна –
в друг свят душата нека отлети.
Чуй... как внезапно скъсаната струна
с най-страшната си свобода звънти!

ПАМЕТНИК

Не беше ти на суетата роб –
подир живот на скромен труд обречен,
изгнил е върху слегналия гроб
и дървеният кръст със тебе вече...

Ала сега над тази свидна пръст,
за туй, което твоят дух ми даде,
стоя изправен с целия си ръст –
жив паметник... способен и да страда!

ПРЕДВЕЧНОСТ

Ветрец омаен, спотаил угрози;
душа незайна по небесна рана,
за всяка скръб от всички изживяна,
залепва облачните некролози.

Сълзѝ, самотна в тихата далечност,
по скулата вселенска наедрява;
животът моли от смъртта забравя
със ужаса на тленната си вечност.

ЕСЕНЕН РЕКВИЕМ

Вече паркът тъй е променен –
срещат се в алеи хлад и мрак;
как, останала без теб и мен,
пейката напомня саркофаг.

А дървото, скрило с порив чист
твоите въздишки, моя глас,
спуска пожълтели лист след лист –
неизпратени писма до нас.

Вятърът – отчаян раздавач –
вихри ги нагоре без адрес;
от небето се процежда плач
като след трагична, страшна вест.

Как е паркът вече непознат –
ад на сенки, щом във самота,
за любов родени в този свят,
не умираме със любовта...

РУСЛИНА АЛЕКСАНДРОВА

МЯСТО ЗА МЪЛНИИ

Завалѝ. Знаеш ги тия -
внезапните бури сред лято.
Тази разсърдена дива стихия,
дето превива житата.

Даже дървото, виж, се прегъна.
Нищо. Земята е жадна.
Реже я само скалпел от мълния,
пак върху раната падна...

Всеки си има място за мълнии -
тъкмо зарастне и пак се отваря.
Тази отляво все с огън е пълна...
(Не, не със теб,
с раната разговарям.)

Завалѝ. А привикнах със сушата -
спокойна, като тихо умирање.
Ех, че порои днеска се случиха!
И вали...И вали...Няма спиране...

КОЛКО ДУМИ ПОГРЕШНИ

Как сега да ти кажа -
така ги забърках!...
Степенувах по важност
неотложните мъки,
разведрих поетапно
разболяните мисли,
хаотично нагребих
неискани истини;
разчовърках си раните
(сложих спирт за стерилност),
станах жица за враните
и мишена за изстрели.
Невъзможното връщане
разчерта тишината -
безусловно прегръща ме
във триумф самотата.
А дори ми е смешно
в туй словесно надтичване.
Колко думи погрешни -
вместо просто: “Обичам те!”

Иван Димитров – Вака, “Леда

СТАНКА БОНЕВА

ЩОМ

Щом ми сринат опорите, щом достигна стена,
щом прогизна до кости, щом ми сложат вина,
падам дълго и правилно
по угоено трасе,
пригодено сред бездната точно да ме снесе,

да си счуя антените в нечий болен въпрос,
да не вдишвам виталност, да ме среже откос,
да не плача по моему,
а по аранжмент,
да ми плиснат плейбек на всеки личен момент:

има време, в което нишка лудост крепи ми
малко крайче от слънце посред хремави зими.
То ми стига да дръпна
вместо спусък, цигара
от лечебни треви с филтър “мама му стара!”

да изгърся от себе си всички лепкави думи,
да полирам мечтите си чак до ласкаво румено
и, настъпила покрива,
да поправа антените,
по които да каца денят след промените.

ЧИСТИЛИЩЕ

Чистокръвен човек. Няма как да е същият.
Две ръце - десет пръста. Пресолено от смях.
Той наостря уши, докато се прегръщаме
и зарива с копито смело ланшния сняг.

После грабва лопата да копае в душата ми.
Две лица – две наопаки. Вади бримка-синджир.
Смесва картите с листите, от морето накапани,
влива в мен сок от ягоди, имплантира всемир.

Проглушава ми темето с музика за обичане.
Север – юг: в три посоки. Връщане за гнезда.
На студения клон като славей ме срича, но
аз отричам, не помня лодката при луна,
тази същата, топлата, приютила неверие:
с гръб – към дъно. Отгоре плаче нов листопад.
Няма връщане, казва, за суеверните.
Те не искат. Не могат да погледнат назад.

Той се връща. При клоните. Сменя ручей в стомните.
Долу – връх, горе – бездна. Бриз залива деня.
Приютява се лунната светлина в катакомбите.
Раните правят място на пресни гърла.

На рога си забол е звезда в отчаяние.
Грее нощ – зазоряване. Свири струнен сюжет.
Няма как да е същият. Чиста кръв за спасяване
оцелява единствено сред дълбокия лед.

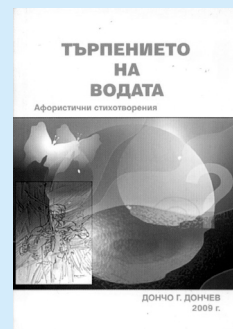
ДОНЧО
Г. ДОНЧЕВ
„ТЪРПЕНИЕТО
НА ВОДАТА”
ИК „ФАБЕР”,
2009

Сбъдва се –
времето си приписва
заслугата
и се облича във бронз.

Самотата ми запази
равновесие
и ти се блъсна в нея.

Отвесът на капчука –
заспало махало.
Спряло е времето
в бавния дъжд.

Върнах се при мен.
Преди ръждата
и мухъла.
Преди гостите.

ВАНЯ ДИЧЕВА

КОЛЕБАНИЕ

1
Защо дойде толкова късно
в моя живот,
какво ми остана за тебе?
Проблясват в косите ми
нишки сребро
и бръчки чертаят умората –
живея вече сякаш за това
какво ще кажат хората.
Защо изпиваш с очи душата ми,
защо се мъчиш да проникнеш в нея
и да запалиш страстите –
отдавна като черен въглен
тлеят...
Защо ми казваш думите, които
съм чувала и други да изричат?
Но другите, твърдиш, не били искрени
и само ти – единствен –
ме обичаш.
Приспах насила
таз измамна тръпка,
която ме изпълваше изцяло:
на влюбена жена
и мъжка стъпка,
и на изгарящо от огън тяло.

2
Сега не тръгвай, остани,
за да се върна
поне за миг в годините назад,
когато друго нямаше значение
и нито думи, нито бащин гняв
възспираха
стремежът ми
към този сладък ад.
Обичай ме,
но друг е твоят свят...

МАРИЯ ПЕЛОВСКА – РУНА

ЛЕТЕН ДЪЖД

Вали.
Шупуркат спомени в капчуците.
Изпълват къщата.
Мирис на дъжд –
дългоочакван.
Тихи шепоти на Нещата,
доизбистрящи своята същност,
покръпват в дясната ми
кротнати,
омиротворени.
И попива дъждът
тихо и мъдро –
оголените ми сетива
пречистващ.

СТАРЕЦЪТ

С поглед в паячето,
мрежата прострял
сред килера пращен на душата си,
спомени брой.
Мигове пропуснати
и надежди пропилены,
и пари,
и целувки,
и неродени внуци...
А понякога –
като гущер се измъква
от прогнилото си ложе.
Без да мисли,
без да съжалява...
Само маха без досада
срещу пърхащата бяла пеперуда
във зениците...
И се надява...

ДИМИТЪР ПЕТРОВ

САМ

Не спя. Морето също е без сън.
Луна над мен, звезди искрят самотни.
Делфини плуват в изумруден звън
през пръски бели и вълнежен грохот.

И като в стар и романтичен филм
бих искал на брега да бъдем двама,
дорде светът забравен нежно спи.
Да ни облъчи изгревният пламък.

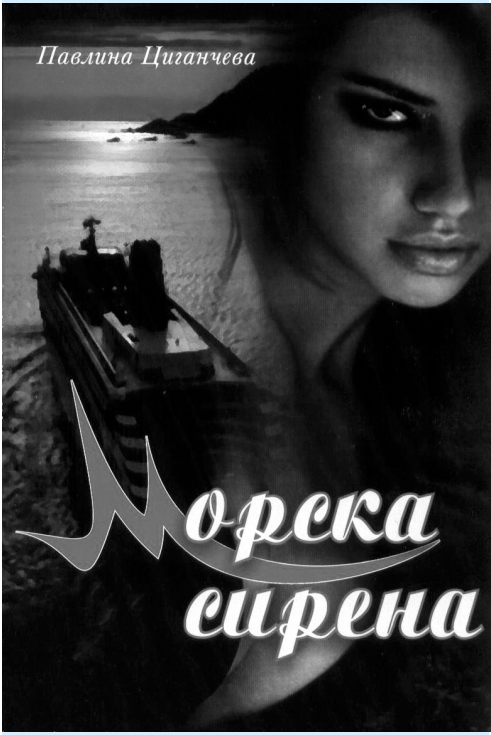
Едно шурче напомня, че съм сам.
И лодки празни в пясъка осъмват.
А вятърът обратно тръгва ням
напълнил шепа със тъга безмълвна.

Ще литнат чайки. Хора ще гълчат.
Денят ще впрегне своята въртележка.
В очите ми пространства ще кръжат
а стъпките ми ще са стъпки тежки.

ЖАЖДА

На масата сме двама.
Пием вино,
сякаш сме в сражение.
Двубой
през огнените чаши
с погледите ледени.
Но ето,
ставам топъл, нежен,
а ти на изгрева приличаш.
Приличаш на легенда –
завръщаща се - Моя, най-обична.
Отпиваме поредна глътка вино.
Забравяме.
А всичко е простимо.
Всяка глътка,
поредна глътка ражда.
Така е с Любовта ни –
ту хладнее,
ту разпалва жажда.

ПАВЛИНА ЦИГАНЧЕВА
„МОРСКА СИРЕНА”
ИК „СЛАВЕНА”, ВАРНА, 2009

„Морето е любов, а любовта – море!”

...Колкото и грижи да имам, колкото и самотна да се чувствам, при морето всичко забравям. И сякаш единствено при него – ласкаво и страшно, очаквам да намеря спокойствие. До него се отпуска душата ми, проявена и бодра, шири се и се слива с волния простор и вълните му...

РАДИ СТЕФАНОВ
„ГАЛЕРИЯ ОТ ГРОТЕСКИ”
„МАКРОС”
ПЛОВДИВ, 2008

РАДОСВЕТА МИРКОВА - КАНЕЛА

ЗЕМЯТА КАТО ПЪТ КЪМ НЕБЕТО

Земите които преминах сега са далече.
На някои от тях поникнаха кактуси,
с бодилчета и цветчета от разпознати грешки.
От други ми откраднаха извора
и там почвата е с цвят на гнили круши,
и с онзи сладникав аромат на презряло,
на невкусени ноци,
на тъжни очи,
на запуснати южни копнежи.
Други земи са подредени и чисти –
витрини с гнезда за култивирани птици.
Други с отпечатък
на анонимни нашествия с познати одежди,
на приказки с феи
и нестинарски фиести.
Има земи с изневери – внезапни,
премерени,
подритнати съвести,
на целувки
и грачещи гълъби.
На акустиращи кораби,
на брегове от мълчания,
на скука
и постигната, прогледнала в дълбокото точка ...
Все още чувам тънката песен как се търкаля,
като изгряващо слънце от земята на юга.
На Орфей когато аз самата бях Евредика
и ръцете ми стръмно повтаряха на птиците полета,
а сърцето ми диреше топлото в севера.
Има земи и земи.
Не свършват.
Окръжности!
Сега ...
все по-често търся пресечната точка във себе си.
Там уморена от скитане,
да ме погали с усмивка Небето.

Иван Димитров – Вака, “Нуде”

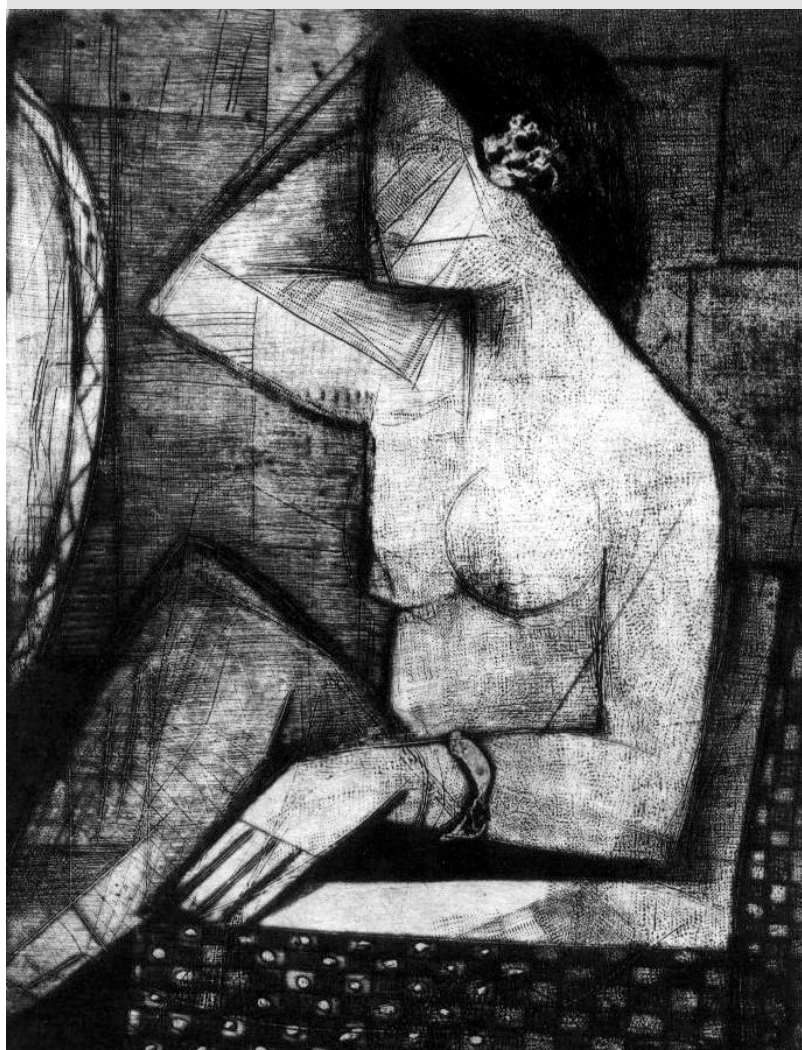
ВСИЧКО Е МИСЪЛ

Линее тази страница
която ме отваря.
Не съществувам
в книгата на Господ.
На пръсти думите от светлина,
стъмени с болката ме обладават,
разтварям се
в протуберансите на самотата.
Окършени крилете –
на парченца от въздишки,
на пресекулки са разпадат
и покриват слепите очи
на страхове
и безпокойства ...
Сътворявам се!
Безплътна.
Безучастна.
За да оцелея в прииждащите шепа
на Апокалипсис.

РАДИ СТЕФАНОВ

Беля си хванах с този интернет. Манджите все загорели, жената все пред компютъра и рови из нета. Ами какво мислите, че търси? Познахте естествено. Най-вече сайтове за запознанства, сайтове за самотни влюбени, сайтове за недолюбени, сайтове за споделени и несподелени чувства, сайтове за магии, вещици, заклинания, рицари и сатани. ...
Клюки, клюки, клюки... И естествено – любов.

Иван Димитров – Вака „Огледало“

ДА СИ СПОМНИМ ВЕН. ТИН.

(Стефан Тинтеров) е роден през 1885 г. в Бургас. Завършва право в Софийския университет. Работи като помощник-прокурор в Стара Загора. Познавач е на античната и съвременната френска поезия. Със свои стихотворения, пропити от модерния тогава дух на символизма, сътрудничи предимно в сп. „Демократически преглед“. Вен. Тин. умира след нещастен случай през 1912 г. край Стара Загора.

За възраждането на спомена за поета голям принос има нашият съгражданин поетът Владимир Стоянов, с чиито книги „Призраци“ и „Защото съм избраник“ творчеството на Вен. Тин. си върна заслуженото място в българската поезия.

Душата ми е монахиня бледна,
обречена да чезне в самота.
Тя носи траура на любовта –
учуден призрак, спрян в мълчанье ледно.

Изгнаница смирена от света,
за сетен път към него тя погледна,
кога замря въздишката последна
на запечатани от скръб уста.

Ах! Розите ми клюмнаха отколе...
С блуждающ взор, с разплетени коси
душата ми днес плаче и се моли.
Молитвата дали ще я спаси?

Тя чака и се моли... и трепери –
вопиющ зов пред безответни двери.

Аз скоро ще умра. Живота тури
в духа ми смърт: тревога и тъга.
Зарийте ме, другари, на брега,
че моят мир е дето има бури.

Но паметник не слагайте над мен –
че стига ми товара на живота!
И стига само кръстът на Голгота
да сочи моя гроб уединен.

И нека там при мене да намират
покой последен морните вълни
в печален час, когато се стъмни,
и да въздиша вместо мен зефирът.

Рубриката подготви ЕМИЛ ИВАНОВ

ИЗ „НЕФОРМАТНИ ТЕКСТОВЕ“

Още след първите ми стъпки в литературата, у мен се породил потребност, непреодолима, насъщна потребност да правя нещо ново, различно от това, което са правили другите преди мен в изкуството. Но това, което ме разграничава от символисти, експресионисти, футуристи, дадаисти и други радетели за ново изкуство, е отхвърлянето на стремежа за разрушаване на съществуващия свят, защото той е единствено възможният, моят свят. Моят вътрешен повик винаги е бил за разрушаване на възгледи, представи, конвенции в изкуството. Моят художествен мироглед приема само безкръвните революции, само безкръвното претворяване на света.

ЗА ПРОТОТИПИТЕ В ЛИТЕРАТУРАТА

В концептуалната литература, към която принадлежат и моите текстове, не може да се говори за прототипи, защото в тях отсъства монолитният, моносубектният Аз, който може да има прототип. Персонажите в моите текстове, включително и аз-героят са представени като полисубективни личности. Полисубективният Аз действа в определени моменти, ситуации или състояния, при определени проблеми или събития (в най-широкия смисъл на думата) с един или друг от своите субекти в Аза. Но отделният субект на Аза не може да се идентифицира с конкретна личност, за да има прототип.

РИТЪМЪТ КАТО СРЕДСТВО ЗА ЕСТЕТИЧЕСКО ВЪЗДЕЙСТВИЕ

В словесното си творчество, независимо от жанровата му принадлежност (включително и литературно-критическото) винаги съм отделял голямо внимание на ритъма и ритмичните скокове в съответния текст като средство за естетическо въздействие, но и винаги съм разграничавал стихотворния ритъм от ритмичния слог на речта с приоритетна употреба на втория в моята художествена система (ИНТЕРАНУЛИЗЪМ). Затова никога не съм броил сричките, включително и в стихотворенията, а съм изграждал ритмични полисинтагми. Никога не съм обичал ритмичните клишета на традиционните стихосложения. И при най-големите майстори те не винаги гарантират напълно издържан артикулационно-слухов ритъм, дори и при подвижните

ударения, каквото е българското. Докато едно умело боравене с ритмични полисинтагми дава възможност на автора с лекота да постига безупречна архитектурна както в артикулацията, така и в слуховото възприятие. Друго голямо предимство на тази словесна техника е импровизацията, дори в рамките на едно изречение, благодарение на която се осъществяват ритмичните скокове и в жанровете, и в жанровоосвободените текстове. Такива текстове могат да бъдат максимално артистични, осъдетелно определяни от схоластичните критици като маниерни, без да осъзнават или знаят, че добрите, красивите маниери са на почит от аристокрацията и особено – духовната.

При четене на едни или други текстове съм констатира, че ме изморяват не сложните конструкции и мисли, а монотонното им протичане. В моите текстове съм се стремил да го избягвам не само чрез промяна на ритъма и ритмичните скокове, но и чрез времеви или смислови обрати, които пренасочват читателя в друга релация на знаковата система, каквато е текстът, и нарушават структурално монотонността на мисловния поток. Като употребявам понятието знакова система по повод на пренасочване на една релация в друга, изхождам от моята дефиниция за ЗНАК, а именно: ЗНАКЪТ е семантично натоварен обект за комуникативна употреба от интерпретатори в многопосочни релации.

ЗА ПИСАТЕЛЯ КОНСТАНТИН КОНСТАНТИНОВ

В публикуваната класация по повод на Милениума (2000-та година) го поставих между десетте най-добри поети и писатели, според мен, в българската литература, а сега реших да напиша няколко реда за него, след като опресних впечатленията си преди няколко минути с препрочитането на един негов разказ – „Една нощ“. Заглавието нищо не говори, в разказа нищо не става, не се случва, но внушението е неповторимо, постигнато от един изключителен, неподражаем майстор на духовния и на природния пейзаж. За мен Константин Константинов е не само предтеча, но и един от най-значимите представители на екзистенциализма, почитан само от малко читатели в собствената си страна.

ЗА ПОЕТИКАТА И ЕСТЕТИКАТА В ИЗКУСТВОТО

На въпроса защо за някои

автори (преобладаващата част от авторите по света), поети, белетристи, драматурзи, кинотворци се говори и пише за тяхна поетика; примерно за поетиката на Достоевски, за поетиката на Шекспир, на Одисеас Елитис, за поетиката на Атанас Далчев, на Йордан Йовков, на Александър Вутимски... да не изброявам повече. А за други автори (съвсем малко на брой по света), се говори и пише за тяхната естетика; примерно: за естетиката на Жан Мореас, на Ф. Т. Маринети, на Тристан Цара, за естетиката на Андре Бретон, на Албер Камю или на Жан-Пол Сартр и т.н. Всъщност, каква е разликата между поетика и естетика в изкуството, аз бих отговорил така: Разликата е в това, че естениката е концептуално подвластна поетика, поетика, подвластна на определена философска концепция, която стои в основата на една или друга художествена система (метод, школа). Конкретно моята естетика е поетика, подвластна на философската концепция за вътрешната обреченост на личността, на призованата от своята вътрешна прокуратура личност, която стои в основата на моята художествена система интеранулизъм.

Има автори (най-малко на брой в света), каквито са Джеймс Джойс, Марсел Пруст и Франц Кафка, по отношение на които може да се говори е пише както за поетика, така и за естетика, защото, макар да не са автори на естетически манифести, те са създатели на трите основни митологии в изкуството на Двадесети век: Митология на безкрайния делник на Дж. Джойс, Митология на спрелите часовници на М. Пруст и Митология на мировия страх на Фр. Кафка.

А колкото до постмодернистите, те нямат нито поетическа, нито естетическа идентичност; те са просто чалгаджии с тоталитарна недефинираност и агресивност като соцреалистите.

ХУДОЖНИКЪТ В БРОЯ

Иван Димитров – Вака е роден на 28.06.1964 г. във Варна. Завършва ВТУ – специалност „Живопис“ през 1989 г. Има 15 самостоятелни изложби. Негови творби са притежание на колекционери както от страната, така и от Сърбия, Великобритания, Германия и Холандия. Работи в областта на живописата и графиката.

(Продължение от миналия брой)

Здравейте, Наварт,

Благодаря Ви за хубавото писмо, с което ме правите съпричастен на хубавите и лоши неща в живота си.

Странно нещо – ние сме съществували успоредно и в София и във Варна и трябваше да минат тези тридесет години, за да научим нещо един за друг, да се запознаем.

Моят живот протече другоаче. Аз завърших руска филология в София, бях по собствено желание две години учител в Дългопол, после журнолист и преподавател по руски в МЕИ, София, след това комсомолски работник във Варна (1960 – 61), после в ЦК на ДКМС, сетне бях на различни редакторски места и през последните пет години съм главен редактор на списание “Пламък”. Оженях се, имам двадесетгодишна дъщеря и дванадесетгодишен син. Имам една къщичка в Боженци, Габровско и често бягам там да почитам и да поработя.

В края на 1976 година получих силен мозъчен удар, но прескочих никак си, сега съм вече почти здрав, само посивях и силно напълнях от обездвижването. Надявам се все пак да се оправя – ако не напълно, то почти. Работат си гледам, защото боледуването си е боледуване, работата – работа.

Преди три-четири дни ми се случи да мина през Исперих – Дулово и се отбих да видя мястото на нашия лагер. Познах мястото, но ми беше твърде трудно да открия мястото на самите палатки. Първо попаднах на горния лагер, след това се спуснах и открих местата на нашите бараки. Пред очите ми беше все онова лятно слънце и ония млади хора и не можех да се съглася със зимния здрач, с тишината, с хората, които бяха наоколо и нищо не знаеха за лагерите и бригадите. Попаднах на един, който се назова Харун и който тогава ни е носил вода.

Сега там има малка жп спирка Руино, точно през средата на лагера минава зелен пояс от четири-пет реда вече големи борви дървета, на местата на последните палатки има сгради, а в долната част на нашия плац стои голяма стопанска сграда, от която се носеше блеене...

Стана ми тъжничко, но какво да се прави – времето е неумолимо. И единственото, което породи у мен упрек, беше фактът, че никой не се е сетил да постави на това място едно камъче, един циментов блок и да напише, че там са живели и работили млади хора...

Забравих да Ви пиша, че на сипът, който вдигахме, е много по-висок и вече е обрасъл с големи дървета. Също така се е превърнала в горичка и равната поляна в ниското, където правехми митинг по случай смъртта на Г. Димитров. Взех си две камъчета от мястото на лагера и си тръгнах с едно объркано чувство за нещо невъзвратимо.

Силно ме заинтересува рисунката, за която пишете. Дали това момче не съм аз? По ония времена, а пък и по-късно аз ри-

сувах много. Даже имам издадена една книга с карикатури на писатели и сега ще излиза втора. Ако бих могъл само да зърна тази рисунка, аз ще позная дали е моя.

Съжалявам, но не съм Ви гледал и слушал в роля. Въобще оказва се, че аз не съм гледал варненската опера. Само преди 1970 или 71 година в ранна есен бях на оперетата “Графиня Марица”.

Ако рисунката е малка и може да се събере в плик, моля да ми я пратите. Аз съм вече научен на акуратност и ще Ви я върна веднага.

Обаждайте се. Ще се мъча да Ви отговарям.

Ще поздравя Гаро Хайрабедян. С него сме много близки познати, даже те ми печатаха някои стихове за Армения във вестника.

16. 01 79 г.

София

С поздрав:

Андрей Г.

Андрей Германов

Здравейте, Наварт,

Получих Вашата рисунка доста отдавна и моля да бъда извинен за неакуратността. За съжаление момчето, което Ви е рисувало на 17 август 1949 г., не съм аз. Вие ми пишете, ако рисунката е направена от мен, да я задържа. Това е трогателно, но и да беше моя аз не бих направил това, след като веднъж Ви е подарена. Но аз извърших една малка кражба: преснех си рисунката. Точно затова се и забавих с отговора. Направих най-напред една снимка, както беше нагърчена: не стана нищо. После я разлепиха, мокриха я, сушиха я – само на мен подариха четири негатива! Изпращам Ви една снимка за компенсация. Не се залових да лепя рисунката, защото съм малко мечок в ръцете, пък и сметнах, че Вие като човек с образование и практика на архитект имате повече опит по картоните.

Стоян Григоров не си спомням. Като че човек с такова име имаше от Цонево. Презимето на Кателията също съм забравил. Той беше от Дъбравино, среден, даже по-нисък на ръст, много мускулист и предразположен към напълняване и тогава вече – двадесет и една-две годишен – беше почти оплешивял. Значи сега трябва да е напълно. Винаги беше усмихнат и носеше безкрайно добра душа.

Аз бях много остър тогава. Това личи на едната от снимките, които Ви изпращам. Не можех да търпя никаква нередност. С годините външните прояви на това качество пооредяха, но то си остана инак неизменно. Точно това ме

прати в болницата преди две години, когато ми поднесоха една отлично сготвена обида. Всичко стана за по-малко от час.

Пращам Ви свои снимки от лагера – може би ще си спомните кой съм. Погледнете ги и ги изхвърлете. Всичко е вече така далечно, че изглежда нереално. Но човек е упорито същество: когато през януари бях по местата на лагера по никакъв начин не можех да се заставя да повярвам, че времето е изтекло и сега са други времена... Не Ви задавам никакви въпроси, за да не Ви задължавам с това да ми отговаряте.

Искам накрая от сърце да Ви пожелая повече здраве в този неясен свят!

23. 02. 79 г.

София

Андрей Г.

PS Момчето е рисувало добре, но Ви е идеализирало – навярно не

КРАСИМИР МАШЕВ

ГЛАСЪТ НА СКЪСАНАТА СТРУНА

(Неизвестни писма на Андрей Германов до Наварт Хмаяк)

е било равнодушно към Вас. Аз си спомням много подробности на едно далеч по-индивидуализирано лице, особено – усмихнато...

Здравейте, Наварт,

Вашата скица получих, дадох да я преснемат за мен и на 23. 02. заедно с няколко мои снимки и писмо я приготвих за пращане. Случи се, че дойде мой познат от Варна – Тодор Копаранов, главен редактор на “Полет”. За да не се измачка скицата по пощата, дадох я на него да Ви я предаде, като си мислех, че това е най-бързата поща.

Някъде към 6-8 март получих Вашата картичка (по това време бях в отпуск и на 02. 03. когато сте я писали, аз пътувах към Боженци) и разбрах, че още не сте получили плика. Обадох се по телефона на Тодор, той ми каза, че идвал в операта, но не могъл да Ви улучи, а не оставил плика, понеже не било сигурно.

Днес пак го видях тух – той е идвал и у вас, но не оставил плика, а Вие не сте отишли при него както сте обещали. Той е оставил плика на партийния секретар на Операта.

Историята стана дълга и смешна, но мен все пак ме интересува: получихте ли своята скица обратно? Ще Ви моля да ми се обадите с писъмце.

Аз не съм добре – отново ме замъчи някаква слабост. Ходя на работа нередовно, но до кога – не знам.

29. 03. 79 г.

София

С поздрав:

Андрей Г.

Драга Наварт,

Не се обадох след последното писмо (мисля от 29. III), понеже ден или два след получаването му вече бях в болницата. Имам инфаркт. Вече почти два месеца съм в болнична обстановка – интензивно отделение на III гр. болница, после I кардиологично отд. (еление) на същата б-ца, сега Банкя (санат.ориум) “Република”, 428 ст.(ая) и след 8 – 10. IV. – пак Банкя, само че в почивния дом на журналистите. После - Боженци.

Около 20 дни въобще не можех да ходя, сега вече ходя по 4-5 км. и смятам да ги увеличавам. Положението не е съвсем розово, но не е и черно. Само ще ми трябва известно време.

Как вървят твоите работи?

28. V. 79

Банкя

С поздрав:

Андрей Г.

Пожелавам ти здраве и творческа борбеност! Другото е вятър.

5. VI. 79.

С поздрав:

Андрей Г.

Драга Наварт,

Обаждам ти се пак от Банкя. Останах в Международния дом на журналистите. Направих си един железен режим, в който влизат 7 до 8 километра ходене и около 2 часа работа над машинката. Не е още весело, защото всичко ме притеснява. Но съм по-добре.

Ще бъда тук до 30. 06., сетне 4-5 дни в София и от там с целия катун ще заминем за Боженци, Габровско, където ще прекарам лятото в укрепване на скъпоценното си здраве в името на бъдещите ми литературни и всякакви други подвизи.

Днес тук е мъгливо и студено – просто като че не е лято. Отгоре на това вече станах и на 47 години и като си помисля, че някои мои познати имат до декември още половин година, просто се разкъсвам от завист.

Бъди жива и здрава, дано не изгубиш чувството си за хумор!

20. 06. 79.

С поздрав!

Андрей Г.

Драга Наварт,

Аз се захващам за машината, защото почеркът ми е невъзможен. Твоят е много красив и това е още една причина за завист, макар че понякога чета писмата по няколко пъти, за да мога да вникна в съдържанието. Това разбира се си е особен вид удоволствие.

Още съм в Банкя. Само че сега съм доста по-нагоре и макар че виждам същия пейзаж, сякош го виждам от камера, коато се е отдалечила. Люлин е къдрав и зелен, под него нивите и поляните вече побеляха, отляво и доста подалеч е Витоша. Снеговете по нея като че вече се стопиха – има дни със страшни горещини.

Тук съм сам в стая със всички удобства (и машинката разбира се), но животът ми е напърно монашески, понеже почти никого не познавам, а и това са обикновено много възрастни хора. Идваха да ме видят приятели, но те гледат навън, често прескача жена ми, но и тя обикновено ми носи обичайните неприятни семейни новини. Дъщеря ни, едно крайно интелигентно и умно момиче, има нещастие то да е крайно изразен характер и да няма никаква воля. Сега тя държи матура и то с такъв променлив успех, че направо “ни хвърля в оркестъра”! Около нея са главните ни грижи и те ще продължат много. Тук аз ще бъда до петък, 30 юни, после няколко дни ще се въртя из София и към края на седмицата 5 – 7 (5 юли – 6. а.) с целия катун ще се пренесем в Боженци. Казаха ми, че там ме чакали писма, значи някое от твоите писма ще ме намери там.

Много се радвам на снимките, които ми изпрати. Ти постъпваш много хитро, но и това си има своята прелест: караш ме мислено да изтривам грима, да свалям всичко.....(липсва свързващ текст- б. а.) та за човек с моите физически възможности.

Следва

Наварт Хмаяк

ВАНЯ МАРКОВА – ГАЛЕРИЯ “АКТИВ АРТ”

СПОДЕЛЕНИ СЕЗОНИ

ИЗЛОЖБА-ЖИВОПИС НА ОГНЯН ГЕОРГИЕВ

Творчеството обикновено е самотен процес. Сам пред платното художникът излива насъбралата се стихия в душата и мисълта. Колкото по-дълго е отлагал този момент, толкова по-невъздържано е творческото пресъздаване на натрупаните мисли, емоции, състояния...тази изложба изчака своето представяне три години. Огнян Георгиев беше готов с концепция какво ще представлява тя, колко и какви неща ще намерят място в нея, кои ще са акцентите и ключовите творби - дори и денят на откриването биваше определен, но... картините така и не се появяваха или ако много специален приятел или случай ги отнасяше някъде, там си оставаха завинаги. Човек с разностранни интереси и хобита, в повечето случаи екстремни, Оги трябваше преди това да направи голям преход през Рила, за да обогати усещанията си, да бъде част от най-големите съборове в Европа “Супер рали” със своя HARLEY DAVIDSON, да мине разстоянието от Видин до Силистра с каяк за десет дни; да изработи от ковано желязо великолепните детайли на комините и парапетите на новата си къща, да...овладее емоцията на споделянето до невъзможност. Узрели за платното запечатаните в съзнанието пейзажи от различни красиви места намират лесно и свободно своето място. Те се изливат спокойно, със съзнанието за собствената си величественост. Виртуозността на изпълнението се дължи не само на усъвършенстваната и овладяна техника, а и на невероятния художествен усет към ракурси, цветове, тонове, нюанси.

Природата при Огнян Георгиев е неподправено изразена, но в същото време композицията е перфектно организирана в избора. В неговите сюжети съжителствуват величествени гледки с negliжирани натурии в предния план, чиято колоритност не само

не дразни, но придава естествено очарование и нерезисираност на платното. Важно е внушението.

Изобразяваните обекти са реални – едно към едно, имат свои имена и отправна точка. Това, което ги прави различни от реалността, са очите, с които ги е виждал художникът, и емоцията, с която ги е пресъздал.

“Споделени сезони” е четвъртата самостоятелна изложба на Огнян Георгиев, представяна в галерия “Актив Арт”. Красотата на природата през всички сезони, обект на творческото му обожание, развихрила въображението и четката му, ще бъде истински празник за почитателите на реалистичната живопис. Огнян Георгиев е достоен продължител на традициите в маринистиката и класическия пейзаж, години наред отстоявани от емблематичния за града ни художник Иван Георгиев /Зъбата .

Огнян Георгиев е роден 6.12.1962 г (Никулден) в гр. Варна. Рисуването винаги е било голямата му мечта. Разминаването с приема в Художествената академия не го отказва, а мнението и напътствията на неговия приятел Александър Алексиев (Хофарт) художник, писател и историк имат ролята на коректив в творчеството му. Професионален разрушител, любител на екстремните спортове, той винаги намира време за откровения пред платното. Обожава природата и не пропуска да открадне мигове за общуване с нея – с лодка, яхта, катерейки се по непристъпни скали или яхнал своя “Harley Davidson”. В деня на откриването на паркинга пред галерия “Актив Арт” отново заприлича на рокерски сбор – приятелите на Оги, между които и известни в публичното пространство представители на бизнеса, този път в рокерски одежди, което за пореден път доказва, че пред изкуството всички сме равни.

Кни
КУЛТУРА ИЗКУСТВО ЛИТЕРАТУРА

ВИОЛЕТА ТОНЧЕВА

АТЕЛИЕ „НИКИ” – ПРОСТРАНСТВО ЗА ОБЩУВАНЕ С ИЗКУСТВОТО И ЕСТЕСТВОТО НА НЕЩАТА

Ники Христова - изложба живопис, графика, бижута, аюрведа

Бе открита на 4 ноември, с дегустация на аюрведическа питка от пълнозърнесто брашно с пречистено масло и чай от джинджифил, кардамон и канела, специално приготвени от Ники за журналистите

Любовта довежда във Варна столичанката Николина Христова веднага след завършването на ССХУ за приложни изкуства със специалност металопластика и НХА “Николай Павлович” със специалност дизайн при доц. Огнян Шошев. От 1994 г., освен като дизайнер, тя се изявява и в други области на визуалното изкуство, като графична рисунка, акварел, илюстрация, маслена живопис, компютърна графика. За пръв път в България използва дизайнерски решения в акваристиката и превръща домашния аквариум в самостоятелен художествен обект. Уникалните ѝ накити разказват красивите си истории в метал, мед, месинг и алпака, като впечатляват с изязната си изработка - принципно по-трудна, отколкото при среброто и златото. Те намират добър прием както в България, така и във Вашингтон, където с подкрепата на българската общност Ники Христова организира своя изложба. В поредицата от самостоятелни експозиции и участия в общи изложби, включително Международното биенале на графиката във Варна, се откроява премиерата на авторския календар „Български народни обичаи”, издателство „Славена”, 2008 г., в който не само илюстрациите, но и текстът са нейно дело.

Всъщност на Ники Христова напълно ѝ приляга определението тотален дизайнер, което (след Пол Ранд) характеризира авторския подход в изкуството, мислено в неговия контекст и във всичко, което подлежи на творческа интерпретация и промяна. Неконвенционален творец, Ники Христова непрекъснато прибавя нови изразни средства и различни гледни точки, за да разкрие философската връзка, естеството на нещата и хармоничното съотношение между тях. Човекът при нея винаги е част от природата, той общува с флората и фауната, дори си взема назаем от тяхната визия и в това взаимно проникване - понякога закачливо, понякога драматично, се усещат извечните енергии, движещи света и вселената.

Образите в последните живописни картини на Ники Христова (някои недовършени, нали все пак става дума за ателие) са своеобразни реминисценции за кентаври, минотаври и други митични същества, също библейски герои. Често се случва елементи от картината да прескочат игриво в металните накити върху оригиналните с формата и колористичните си идеи рамки. Общото между всички тези произведения

на изкуството, които заедно и заедно изграждат света на художничката, е виталността им и умението да общуват със зрителя, да променят настроението и да предизвикват усмивка.

Интересът на Ники Христова към природосъобразното начало я отвежда и към древната медицина аюрведа, чийто тайни са владеели народите на Средна Азия, а заедно с тях и българите, населявали онзи най-голям Град, Майката на всички градове Балх, откъдето идва името на българите. Повлияна от древните текстове, следвайки принципа си да стига до дълбочината на нещата, Ники Христова изследва във все още недописаната си книга философията на аюрведа. Ако българите си припомнят забравеното знание за щастлив живот, според природните и нравствени закони, това би помогнало за преодоляване на агресията, омразата и нихи-

лизма – за съжаление войнстващите днес знаци на българското. И тъй като връзката с природата става все по-важна за оцеляване на цялото човечество, е настъпил моментът, всеки да направи, да поправи нещо. В силата на твореца е да се опита да възстанови загубената връзка с естествените и съхраняващи сили на природата. Точно това прави Ники Христова със своето изкуство. Нещо повече. Тя отваря ателието си за другите и го превръща в пространство за споделяне на личен опит, обмен на добри енергии и лечение чрез кулинарни практики на аюрведа. Така в Ателие НИКИ ще се създава един нов вид творчество, което може да върне вкуса към истинските неща. Във всеки един смисъл.

Ноември, 2009. Брой 9

РУМЕН ТЪРЕВ
„СОЛЕНИ ПРЪСКИ”
ВАРНА, 2009

Румен Търев

СОЛЕНИ ПРЪСКИ
стихове

... и спорехме за онова понятие, което хората наричат щастие. Но ти изглежда не разбира, че щастieto е в самото търсене, а не в неувимото, което търсехме.

ЕЛИ ВИДЕВА
„ПО ОСТА”
ИК „ЖЕНДА-Х.Н.”
ХАСКОВО, 2008

Умножих нощите.
Разделих дните.
Прибавих децата.
Степенувах грижите.
Извадих съдбата.
Кой ще пресметне
корена
на взаимното ни
обичане.

ЦОНКА ХРИСТОВА
„РАЗМИШЛЕНИЯТА НА
ЕДНА МРАВКА”.
ИЗД. „ЕКСПРЕС”,
ГАБРОВО, 2008

ГЕОРГИ НИКОЛОВ

ЗА МОРЯШКИТЕ СУЕВЕРИЯ - IN MEMORIAM...

През декември 1939 г. в Бургас, в печатница „Котва“, се ражда 2-хилиятният тираж на „Моряшки суеверия и легенди“. Сборникът е дело на к.д.п. Васил Каракостов, с послеслов от Стефан Станчев и пак от него, като допълнение - със студията „Образът на св. Никола в българската народна песен“. Каква е целта на малката по обем книга, обяснява в предговора сам авторът: „Употребих всичкото си старание, доколкото ми беше възможно през време на дългите ми пътувания по море, да събера и подреда поне една част от неизчерпаемия и грамаден материал, творба на моряшкото въображение в продължение на всички векове... Видоизмененията на едни и същи вярвания от разните народи, в зависимост от битовите им условия, бяха за мен трудности, които трябваше да превъзмогвам и вярвам да съм успял в задачата си, без да се самоизмамвам, че съм изчерпал напълно всички легенди и вярвания за морето, защото те са, наистина, неизчерпаеми като самото море и ще останат да живеят и да се преобразяват и през бъдещите столетия. Ползувах основни материали от гръцката и римската митология, Голямата руска енциклопедия, всичките разкази, които срещам в различни списания и книги на руски, френски, италиански и др. езици, както и разказите на стари моряци и рибари от всички страни.“ С какво старият капитан ни предлага да се запознаем преди вече седем десетилетия в тематичните си предпочитания?

С „Миналото“, „Земята и морето“, „Кораби“, „Сирени, чудовища, животни“, „Миражи“, „Смерчове, огньове и светлини“, „Приливи, водовъртежи и вълни“, „Демони и дяволи“, „Духове и призрания“, „Светци и обети“, „Прокобници и талисмани“, „Предвестници“, „За соления вкус на морската вода“ (мароканска легенда), „Втора легенда за соления вкус на морската вода“, „Атлантида“, „Пътуването на аргонавтите“ (Легендата за Колхида). Материята е позната, но си остава във времето все така любопитна за хора, които търсят четиво с по-архаичен привкус, отдалечено от урбанизираното ни мислене в битов и в художествен план. В този смисъл отново ни привличат деянията на св. Христофор, на Божията майка, на св. Антоний от Падуа, на светците Яков, Анна, Марко и, разбира се – на св. Николай Чудотворец. С неподправено любопитство узна-

ваме как капитан Ван дер Декен се превръща в Летящия холандец: „Бъди проклет! Ти ще останеш вечно на своя кораб и ще пътуваш безспир и без отдиш, сам, без никакъв екипаж! Ще имаш само един младик (юнга - б.а.), който ще ти се изпрати от ада, за да те измъчва с огнените си рокове; ще те храни с разпалени въглени и ще утаява жаждата ти с разтопено олово! Ти ще бъдеш демон на моретата и за другари ще имаш само бурите и кипящите вълни! Ще бъдеш предвестник за гибелта на всички, които ще имат нещастieto да те срещнат!“

С тези кратки редове нямаме за цел да преразкажем книгата, а само да я припомним за онези, които търсят солено-приказния лъх на морето. Възпитаник на италианската марина, Каракостов поднася текстовете с голяма ерудиция и едновременно – съвсем достъпно. Струва ми се, че „Моряшки суеверия и легенди“ би могла да бъде възродена с ново издание в наше време. Като констатация обаче ще споменем, че тя не носи български мотиви по страниците си. А такива има, както биха потвърдили немалоко съвременни изследователи на фолклора. За обетите веднага ще припомним Андрея, блъснат

от силна буря във водата поради неизпълнен пред бога обет, разговор на водни твари в песен за чумави: „Рибити рипски хортуват / Де са й чуло й видяло, жиус умряло да оди“ и т.н. Легендите по българското крайбрежие също не са отмрели, като например зазиданата в подводна пещера красива робиня Атия, дала името си на нос в Бургаския залив. Други мотиви са видоизменени – свиренето с уста на кораба днес не е желателно не защото ще прогони вятъра, а защото е сигнал за бедствие от човек във водата. Наличието на жена на борда е отменено от самите жени, някои от които са капитани на големи плавателни съдове. Що се отнася до котката, тя ще привлече вниманието на моряците не с грозната си прокоба, а с желанието да погалият животинчето. Но пълно, събрано издание на български моряшки суеверия, легенди и вярвания липсват. Защо? Защото българинът не е познавал морето? Подобно твърдение не можем да приемем. Но ще приемем с адмирации нечий ентузиазъм да бъдат издирени такива „спомени“ и да бъдат предложени на читателя грамотно. Те имат място в нашата претоварена печатна програма днес...

НА СЦЕНАТА НА ДРАМАТИЧЕН ТЕАТЪР „СТОЯН БЪЧВАРОВ“- ВАРНА: „СЕВИЛСКИЯТ БРЪСНАР“ НА ТРУПАТА „ТЕАТРОИМАДЖИНЕ“ - ИТАЛИЯ

На 8 ноември 2009 г. в Драматичен театър „Стоян Бъчваров“- Варна, трупата от Венеция представи спектакъла от жанра Комедия дел арте. Входът бе свободен и е с цел набиране на средства в помощ на Фондация „Карин дом“

Комедия дел арте безспорно е най-известният италиански театрален жанр, познат и обичан в целия свят. Определението „арте“, което означава „занаят“ показва, че театралните трупи са били съставени от професионалисти, а не от дилетанти, както до тогава.

Още от 16 век театрални трупи от италиански комици, и по-точно от венецианци, започват да обикалят из цяла Италия, а след това и в Европа, като налагат навсякъде използването на маски, а също така представят комедийното изкуство по италиански образец. Именно маските и употребата на мимиката представляват най-съществените особености на този начин на правене на театър.

Репликите не са следвали писан текст, а т.нар. „канава“, следвайки импровизацията на актьорите, които представяли в народен стил обществения и социален живот, любовта, изневяратата, прелюбодеянието, глада, бедността и властта.

Комедия дел арте е белязала историята на театъра с успехи, което разнообразява наследството от теми, изразни средства, видовете актьорски умения, използвани тялото, жестовете, вокалните нюанси и пантомимата, с помощта на която се изграждат персонажите и се установява контакт с публиката. Живо доказателство за съвременното звучене и жизненост на Комедия дел арте са двамата големи италиански актьори, прочути по целия свят, Дарио Фо и Роберто Бенини.

Продължение на тази традиция е представянето „Севилският бръснар“ във версията представена от трупата „Театроимаджине“. Става въпрос за

прочит по Комедия дел арте на известната опера на Джоакино Росини. Това е забавна и смешна опера, т.нар. „опера буфа“, която е едно от най-известните и обичани произведения от репертоара на мелодрамата за всички времена. Още от либретото на Чезаре Стербини се усеща закачливостта и забавлението, струящи от тази „любовна история“.

Постановката „Севилският бръснар“ не е нищо друго освен повод за лично развлечение и забавление на публиката с помощта на самоосмиването и иронията, но направено умело с чувство за мярка без да бъдат пренебрегвани музиката и текстът.

Венецианската театрална група „Театроимаджине“ се създава през 1989 г. по инициатива на малка група млади актьори с различен опит в областта на венецианската традиция в театъра. Общата задача, която си поставя е преценка на Комедия дел арте, жанр не само зрелищен, но и с натрупана традиция в италианската култура и по-конкретно във венецианската, кара трупата да изучава непрестанно методиките на импровизацията и на интерпретацията на театралните текстове, които са достигнали до нас, така както пантомимата и използването на маски.

С годините актьорите от трупата са усъвършенствали собствените си актьорски умения, съпоставяйки работата си и в сътрудничество с театрални изпълнители на европейско ниво.

Най-добрата визитка на „Театроимаджине“ са успехите от многобройните им турнета: Швеция, Германия, Франция, Холандия, Гърция, Турция, Полша, Египет, Тунис, Малта, Кипър, Ливан, както разбира се и участието им в престижни театрални прояви като Международния театрален фестивал в Кайро (Египет) и Фестивала в Ница (Франция). КИЛ

ИЗ „МОЯТ КУХНЕНСКИ РЕЧНИК“

АЛЕКСАНДЪР ДЮМА - БАЩА

По случай предстоящия Николден да направим един лист с няколко рибни рецепти на Александър Дюма. Мисля, че идеята не е лоша.

Този “Речник”, без съмнение, е една наслада. Имаше доскоро един единствен недостатък. Не можеше да бъде намерен на български. Решихме да запълним тази празнина. Когато четем този образец на един особен жанр, където старият Дюма дава пълна свобода на особено си чувство за хумор, можем едновременно да се влюбим и в трапезата и в изящната словесност. Към имената на великите майстори и кулинали Бовелие, Гримо дьо Ла Рение и енциклопедиста и учения Брийа-Саварен, основали принципите на френската кухня, а последният, поставил общественото хранене на научна основа, Дюма е решил да добави и своето име. Считаме, че днес у всеки човек дреме един читател на Дюма. Надяваме се тази творба да го събуди и да го доведе на трапезата.

Избрани мисли за храненето от “Моят кухненски речник”

По рождение човек получава от своя стомах заповед да яде поне три пъти на ден, за да възстановява силите си, отнети му от труда, и още по-често от мързела (...)

Но един път след като човек се е родил, той трябва да яде – това е голямата грижа както на дивака, така и на цивилизования човек. Само че дивакът яде по необходимост.

Цивилизованият – от чревоугодничество. Ние пишем тази книга за цивилизования човек; на дивака няма нужда да се възбужда апетитът.

Има три вида апетит:

1. Този, който изпитва човек, когато е млад, властно усещане, което не се превзема над ястията и при необходимост може да се усмири с парче сурово месо също както с печен фазан или глухар;

2. Този, който изпитва човек, след като се разположил на масата, без да бъде гладен, вече вкусил от някакво сочно блюдо, потвърждаващо словосицата: *Апетитът идва с яденето*.

Третият вид апетит е този, който се възбужда след вкусни ястия, когато изтънчено блюдо, се появява в средата на хранене-

то, когато сдържаният събеседник се кани да напусне трапезата, но го задържа това последно изкушение на чувствеността (...)

Чревоугодникът изисква качество, лакомникът количество (...)

Животното се храни, човекът яде, умният човек единствено умее да яде (...)

Нашите бащи казваха, че, за да се чувства човек добре, трябва да се напива поне един път месечно (...)

Още една дума към публиката.

Когато взех решение да напиша този том и да направя от него така да се каже в един момент на отдых венец на едно литературно творчество от четирисотин или петстотин тома, оказах се, признавам, толкова затруднен не от съдържанието, а от формата, която трябва да дам на моята творба.

В известен смисъл се оказа, че от мен очакват повече, отколкото мога да дам.

Ако съчинявах книга, изпълнена с фантазия и ум като “Физиология на вкуса” на Брийа-Саварен, хората от занаята, готвачите и готвачките нямаше да й обърнат никакво внимание.

Не такава е моята цел: исках да бъде четен от светските хора и практикуван от хората на изкуството (...)

Гримо дьо Ла Рение в началото на този век беше публикувал с известен успех един “Алманах на чревоугодниците”, но това беше просто една книга по гастрономия, а не книга за кулинарни рецепти...

Това, което аз възнамерявах обаче беше тъкмо обратното – неуморим пътешественик прекосил Италия и Испания, страни в които се хранят зле, Кавказ и Африка, страни в които изобщо не се хранят, да покажа всички средства да се хранят по-добре в страните, които се хранят зле и да се хранят добре или зле в страните, които изобщо не се хранят; разбира се, за да стигна до този резултат трябва да съм ловец на собствената си личност. След дълъг спор със самия себе си ето на какво се спрях.

Да взема от класическите книги за кухнята в обществото и да подреда във вид на “Речник”: рецептите на автора на мемоарите на мадам Дьо Креки, “Изкуството на готвача” на Бовелие – последният практик; отец Дюран от Ним; великите *разорители* от времената на Луи XIV и Луи XV – всички кулинарни рецепти, които са придобили правото да присъстват на най-добрите трапези (...)

Така моята книга поради науката и поради знанието, което съдържа, няма да ужаси прека-

кни
КУЛТУРА ИЗКУСТВО ЛИТЕРАТУРА

лено практиците и ще заслужи, може би прочита на сериозните мъже и дори – на слабите жени, чиито пръсти няма да се уплашат, че ще се уморят, прелиствайки страниците (...)

След като реших това, започвам естествено с буквата А.

Александър Дюма

Избрани рибни рецепти от Речника на Дюма

ШАРАН А ЛА ШАНБОР

Вземете един хубав шаран най-малко около 2,5 килограма, хванат в голяма река – в Лоара или Рейн. Премахнете хрилете му; вътрешностите извадете през хрилният отвор, за да не разпаряте корема, премахнете люспите или го одерете, гледайте да не повредите езика през тези операции, премахнете гръбната, аналната перка и опашката. След това го шпиковайте със съвсем дребни късчета пушена сланина, За плънката: късчета от змиорка (може и една заргана) ако разполагате, ситно нарязани гъби пещурки и морковчета.

Плънката, се приготвя по следния начин: размесете всичко със сол, черен пипер стрит и 3 зърна бахар. Поставете я в подходящ глинен съд и я полейте с 5 супени лъжици зехтин на килограм. В съда налейте три чаши леко бяло вино и отделно 1/2 бутилка шампанско. Варете на тих огън четвърт час. Прецедете след това и напълнете шарана. Печете в подходящ глинен съд 1 час на тих огън. Извадете го, поставете го в широко плато, залейте го със соса, приготвен с плънката, нарежете около него почистени скариди и ситно нарязана, изстискана, маруля. Ако сосът е прекалено блажен, добавете две лъжици сварен добре ориз. Сервирайте го добре охладен.

ШАРАН ПО ПИЕМОНТСКИ

Вземете един хубав едър шаран, почистете го, махнете хрилете и го разполовете на дължина. Мариновайте половинките 2 часа в зехтин, чер пипер, стрити сушени кайсии на прах, лук, нарязан на едро, чесън, ким, босилек, дафинов лист, чаша бяло вино на всеки 500 грама от теглото му. След това го печете на тиха фурна, като от време на време поливате с маринатата. За соса: пасирайте ситно нарязани гъби с петдесет грама масло, лъжица брашно, лимонов сок варете половин час на среден огън, и прибавете накрая бланширани главички арпаджик и прибавете отново чаша бяло вино в соса.

СКУМРИЯ

Скумрия със сос на майордома. Нека вашите скумрии да бъдат

колкото е възможно по-пресни; изберете ги да бъдат еднакво едри, така че едните да не бъдат по-изпечени от другите; отделете главите и опашките; сложете ги по-възможност във фаянсово или керамично блюдо; осолете ги с фина сол; полейте ги със зехтин; поръсете ги с кълцан на ситно чесън и магданоз и ги обърнете в тази марината да стоят половин час. Ако са по-големи и за да не се отвори коремът* увийте ги в пергаментови листа; така те няма да губят от сока си; обръщайте ги равномерно докато се опекаят и ги поставете с гръб към скарата. След като свърши печенето нарежете ги в съд с корем, надолу и ги полейте със студен майсторски сос, подсолете с лимон и сервирайте.

Майсторски сос Разбийте две лъжици брашно с мляко и 1 яйце, докато станат на пяна, добавете към сместа една буца масло колкото яйце, кълцан на много ситно магданоз, две или три също накълцани на ситно стъбла и листа тарос; поставете този сос на бавен огън, за да се смеси добре маслото с разбитото мляко на пяна. След това, когато решите да го поднесете, охладете го на водна баня, добавете лимонов сок или парченца месеста част от зелен лимон.

*По традиция във Франция вътрешностите на рибата се чистят или през хрилният отвор или през разреза, с който се отделя главата.

СЪОМГА

Съомга по ирландски

Вземете надлъжната половина на една съомга, обезкостете я и я бланширайте; напълнете я със смес, чер пипер, сол, настъргано индийско орехче, накълцани на ситно стриди, магданоз и среда на твърд хляб, може и сухар. Оваляйте я в галета, поставете я в тавичка и я поставете на нагорещена фурна. Когато тя се опече я сервирайте със соса изтекъл от нея по време на печенето.

Сложете в една купа съомга, напълнена с лукчета на резени, късчета моркови, букет от магданоз и пера от чесън, дафинов лист, едно или две каранфилчета и малко канела. Полейте всичко с червено вино, сложете вашата съомга да се пече и след като свърши печенето я поставете в съд като я прецедите през тензук. Сложете част от подправките, за да се съгъсти сосът изтекъл от нея, добавете масло, овкусете съомгата с вашия сос и я сервирайте с гарнитура от кротончета.

Превод ГЕОРГИ ХОДЖЕВ

КУЛТУРНИ СЪБИТИЯ В СТРАНАТА ПРЕЗ НОЕМВРИ

06-22-11.- София. XXIII Международен фестивал „Киномания“;
09-20.11 – Русе, Международно биенале на миниатюрата;
07.11.-01.12. -. София, Фестивал „Изкуството на барока“;
20-26.11. - Русе, Международен конкурс „Франц Шуберт“;
25-29.11. Банско, IX Международен фестивал на планинарския филм;
27-28.11. - Национална джаз-среща, Русе;
28-29.11. - Плевен Национален фестивал Артвизия;

ГОДИШНИНИ:

19.11. – 120 г. от рождението на Димитър Иванов Шишманов (1889-1944), български белетрист, журналист, публицист, държавен деец.

22.11. – 190 г. от рождението на Джордж Елиът /псевдоним на Мери Ан Евънс/ (1819 - 1880), английска писателка.

22.11. – 140 г. от рождението на Андре Жид (1869 - 1951), френски писател.

24. 11. – 85 г. от рождението (1924) на Цветан Цеков-Карандаш, български художник, карикатурист, един от основателите на в. “Стършел”.

25.11. – 100 г. от рождението на Светослав Обретенов, композитор

26.11. – 60 г.от рождението на Дафинка Данаилова, актриса 30 г. от смъртта на проф. Христо Вакарелски (1896 - 1979), български етнограф и фолклорист.

29.11. – 85 г. от смъртта на Джакомо Пучини (1858 - 1924), италиански оперен композитор.

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

Иван Овчаров – главен редактор

Атанас Липчев, Веселина Цанкова, Ангел Дюлгеров, Емил Иванов, Станка Бонева

Ръкописи не се рецензират и не се връщат. Хонорари се изплащат последните четвъртък и петък на месеца от 16 до 18 часа.

Издателство МС ООД, Печат: Позвънете АД

кни
месечно издание

Култура, Изкуство, Литература

ISSN 1310-120X

адрес на редакцията: 9000 Варна, ул. “Крали Марко” 11, тел.: 052/733 265; 0885 210 890; 052/639 374

e-mail: kil2009@abv.bg

www.kilittera.ning.com

Издава се с финансовата подкрепа на Община Варна